

BETEGUJUCHE SIVINE

VRACHITEL

TO JESZT

SZUPROT VSZAKOJACHKOMU
SIVINSZKOMU BETEGU HASZNOVITA,

VNOGO PUTI PROBUVANA, TER

ISZTINSZKA ZNAIDENA

VRACHTVA

IZ VSZAKOJACHKEH KNIG ZVELIKUM

MARLIVOSZTIUM ZEBRANA, NA HORVA-

CZKI JEZIK OBERNYENA, TER

Od jednoga

Obchinszke vlszega orszaga, navlasztifo

pako sziromahov hafzni Lyubitela na

Szvetlo dana.

V-ZAGREBU,

STAMPANA PO ANTONU JANDERA,

Letto 1772,

O no, z-kojem pravichni Bog josche vu shtarom Zakonu gresnomu lyuteztvu grozilseje: *Vassitas animalium deterrebit eos.* Habac. 2. v. 17. da naimre pomor marhe, y sivine vnoge presztralliti hoche, vu preselztaeh lettah vu orszagu nassem izpunyeno je; kada vnozi videti morali jeszu, da sivina nyhova beteguvala, ter zmed betegujuche zvelikum skodum, y kvarom opadalaje. Ova vu orszagu nassem lada, jucha neszrecha, ali po prepuschenyu Bosjem nam na kassigu, ali pako iz naturalszkeh betegov (kojem y marha podversena je) mogla je doiti, szuproti kojem naturalszkem betegom, y za sivinu vrachta Bog osztavil je, kojeh vendar vrachtvih mala haszen pri nasz zato zpoznana je, kajti vnozi niszu znali szvoje betesne marhe pomochi kajti one, koja vre bilaje opala, niszu odperli, dabiize bilo videlo; kaj noy fali? ali ako je y to vuchinyeno, vendar vnozi niszu znalij odkud takov beteg dohagya, y kak bishz pretirati mogel, zbotoga, da orszag nasz, y najboljz sziromaskeissi lyudi, ako bi y pak ova neszrecha (kaj Bog oszlobodi) zverhu nyh dosla, znalibizhi vu takve nevolje pomochi, terzbebe od kvara obchuvati, nasselszeje jeden obchinszkoga dobra szkerbitel, vyzemu orszagu, navlasztito pako sziromaskeissimu lyuteztvu szlufiti selejuchi, koj vu ove knisicze takve nachine napervo donassa, szkojem i vyzaki dobri Gofzpodar szvoju betesnu marhu zvrachiti, y na szvoju potrebochu nadalye obchuvati bude mogel. Kajti

pako vnogi, navlaštito pripročiti ljudi, kada vide, da njihova marha beteguje, to czoprie pripisjavati navadni jezsu, ter tak z-fatrium, y vszakojachkem bajanyem szvoju marhu zvrachiti bi radi, kaj vendar nezamo nevuchiné, nego blagoszlova Bosjega od hise tiraju, ter veksu nyegovu szerditoszt nafze vleku, zato ova Knificza vuchi, y kase, odkud vszaki sivinszki beteg dohagya, kaksze poznati, y zchimfze zvrachiti more. Dapako nigdor nebi rekel, da ova vrachtva jezsu jedno szamo zmislyeno dugovanye, y szamo vufzebe neisztinszko; zato Author ove Knificze zaszegurati more, da vnoga isztinszka, y od nyega probuvana jezsu, szkojemi (hvala Bogu) on vnogo szvoje, y blisnyeh szvojech szufzedov marhe je izvrachil, y obchuval, zbog toga ona, koja zprobuvana, y hafznovita znajdena jezsu zovum * na vekse vszem veruvanye zaznamenuvana jezsu. Odkuda Author vszem dobro selejuchi szvetuje, da ova popiszana Vrachtva vszaki dobro razmeti, y betesnu szvoju marhu vrachiti naisze terfzi, tak zpomochjum Bosjum hafzen, y isztinu njihovu zpoznati hoche, ako polektoga od Boga, y Szvetczev nyegoveh, navlaštito Szvetcu Antona, y Wendelina pomochi vrednoga vuchinifze. Dapako rechena vszaki laglye razmel bude, zato ne gluboko, nego pripročito vsza ovde zaderšana popiszana jezsu od Authora, koj nikaj drugoga, nego szamo Dike Bosje poveksavanye, hafzne blisnyeh szvojech, ter od vszeh dobreh kerschenikov pobošnoga vu njihoveh molitvah szpomenka za trud, y sztrofske szvoje fely, y jedino prošji,

J. G. D. O. R. G. D. Z.

OD
KUPUVANYA MARHE.

Da Goszpodaru chloveku ni na veliku hafzen, ako marhu k-hisi kupuvati, a ni od hise prodati more, to vszaki zna, ar po pervom penzi iz hise, po drugom pak nachinu vu hisu dohagyaju. Metemtoga Goszpodin Bog nafz visse puti zbog grehov nafseh kastiga na tuliko, da vu czelom negda kotaru passe kakti otrovlyene zbog skodlive megle, pomuljenje od vode, y vszahojachkeh takoveh zrokov posztanu, ter vnoga marha, ako nyoi pomochi ni, pogine, Goszpodar pak chlovek iz sztranszkeh mefztah marhu za potrebochu szvoju priszkerbetifzi mora; y akoprem vszaki Goszpodar vre szvoje sztanovito pazenye ima vu kupuvanyu marhe, nistarmanye nekotera pazenya napervo posztaviti hochu. Naipervich naimre paziti je potrebno jeli marha, koju kupuvati hoche,

A 3

med

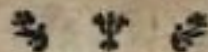
med bregmi, ali pak vu ravniczah odhranyena, ar razluchenaje passa, y teskosze marha k-passi druge fele privaditi hoche, ter navlasztito doj-ne Krave. Drugoch za zpoznati jeli marha zdrava, kotëru kupiti kanis, moras takovo marse med plechi gdesze vrat prichme z-fakum pritisznuti, akoje zdravo, sztaloti bude mirno, ako-pak ni zdravo, nazad sztupiti, plecha szkup sztisznuti, y szkoro nakla opaszti hoche. Tre-tich pazi na ochi, y vuha, ako ochi friske ima, y z-vufmi migeche, takje marse zdravo; parkle, illiti paslye takajse ogledati hoches, ter ako nye prevech szuhe, y kakti zesgane pri marsetu najdes, znamenye je, da takvo marse na zjmliczu, y betegkufni nagyeno je: Akoje Krava tak probuj nyejno mleko, y pufchaj nekuliko kaplicz oczta vu mleko, ter ako mleko farbu premeni, takje betegom podversena; kofu tulikajse zdigni na herbtu, akosze rada od mesza da otegnuti, znamenye je, da takvo marse frisko, y lahko podpitatisze more, ako pak kosa kakti prihraschena nedasze otegnuti, znamenye je, da takvo marse tesko, ali nigdar tufzto posztati hoche. Ako josche dvojs, jeli marse zdravo, tak rano vu jutro, pervle negoje kaj jelo, ali pilo oglei nyemu gubcza, ter ako mu kaplicze kakti rosza na gubczu sztale budu, zdravo je, ako pak gubcza szuhoga, y vruchega ima, betegu vu szebi zadersava. Ako znati hoches jeli krava breja, tak podój nyu malo, y pufzti szamo jednu kaplyu od takvoga mle-

mleka vu zdelu friske vode, akosze ona kapla mleka vu vodi razide, tak ni krava breja, ako-pak mleko szkupa ofztane, takje breja.]

Kaksze od Betegov Marba zachu- vati more.

Lz vnogeh zrokov Marha obetesati more; naimre voli, kada jako, y naglo na delo natiravajusze, navlasztito po neprilichnem vremenu kadaje prevelika vruchina, ali zima, ali pak vreme megleno, vu kojem trave skodlive jedú, po nezdravoj passi, y skodljivoj paszusze: Ako vrucha, y jako trudna marha napajasze, akoje voda nechiszta, gnyla, y szmradliiva kadi marha napaja, ako zadnich zlochesztu Straju, y Stalu ima; Anda vszaki dober Goszpodar szkerb imati mora, ako szvoju Marhu od Betega zachuvati feli. Ako voli preneglo, y prekoredno delali jeszu, takje potrebno nym pochinka dati, dobro hraniti, ali paszti, mlachno napajati, y med onu vodu, koju pili budu melye primeasztati, jezika, y vufzta z-vinom, y szoljum naribat, y po czelom truplu marse szuproti dlaki szlamum dobro obriszati; parkle ogledati, y priati, da nebi kakov kamenez, ali tern nutri zacsztavlyen skodil; navlasztito pak vu vreme-

nu kuge marfeche potrebno ova marljivo chiniti, ar y od toga viffe puti kuga izhagya, kada Gofzpodari premalu fzkerb na marhu imaju-
chi, y knyoy dobro neprigledaju. Ako je ku-
ga marfecha vre blizu gde, takje potrebno je-
den falat vugerfzke fzoli vü ognju chifzto raz-
beliti, y zatim vu ocztu, ali vu fganiczi vga-
fziti, zatim fztuchi, y z-boroviczum fztuchenum
zmeffanu, vřzaki dan konchemar jeden put za je-
dnu faku marfetu dati pojefzti; zvantoga mar-
hu vu hlevu zapertu chuvati, y nutri napajati.
Toje probuvano vu nekulikeh Mefztah vu na-
ffem Orřzagu, akoprem pri blifnyeh fzufzedi
poginulaje marha, pri takoveh vendar vřza
zdrava je ofztala, koteri nachinom prenapifza-
nom fzvoju marhu vrachili jefzu: Polak toga
hafznovito je, akofze marfetu vřzaki mefzcz
jeden put, vu fniticzi Kruha jedna nořna f-
picza, drobno fztuchenoga praha (koifze zove Feder-
vaifz) za laxeranye da, kajti gdeje chifzto, y
zeřznafeno znutra telo, kugařze tak berzo prie-
ti nemore, ter akoje marha mlada, menyefze
daje od fřpomenutoga praha, ravno tak y bre-
jem kravam menyefze datifze mora.

Pervo taki Leto, kakřzeje kuga marfecha vü
zagorju pred nekulikemi Letmi vjavila, zapa-
zilaje jedna Perfona, da betefna marha vekfi-
num proti zemly glavu obefzilaje, ochi fřuzne,
vuha pak, y gubecz topel imalaje, anda probu-
valaje doli napifzano vrachtvo naimre: vuzela-
je

je jedno drevce, illiti tenku palichiczu, nyu
z-czainkom obvila, y vu nořzu marfetu betef-
nomu kopala, odkuda tuliko fřzmerdeche mate-
rie iz nořznicz je iz teklo marfetu onomu betes-
nomu, daje odurno bilo gledati; zatim je ver-
huncze mlade od borovicze zernye borovichno,
Lorberovo Zernye, cheřnyaka, y fzoli fřkupa
fřtukla, y vu jeden pint fzoka zelnoga pořta-
vila, ter marhu fřtim fřkupa dobro zmeffanem
vu jutro, y vecher zalevala, vu vřzako naimre
marfe na jeden put za polich: ter akoprem iř-
ta Perfona 16. Volov vre betefnih vu hlevu
imalaje, ztakovim vendar nachinom Hvala Bo-
gu obchuvajaje od kuge da nijeden ni poginul,
dapache cheřz trı dni vřzi chifzto ozdravelifzu;
to pak ofzebujno vpamet vzela je, da taki on
dan kada marfe obetefa, ovim nachinom vrachi-
tiřze mora, niti do drugoga, jofš menyefze tret-
jega dneva odvlachiti ni fřmeli, kajti je potlam
vecs keřzno; fřok pak, illiti zelnicza, kak vno-
gi valuju, marhu ofzebujno znutra rafřhlagyu-
je, y zato jako hafznovit je.

*Szuproti vřzakojachke fele Marřfe-
cibi kugi.*

Znamenya ovu poznati jefzu razluchena, ar,
pri nekoj Marhi videti je, dařze pėni na gu-
becz,

becz, pri nekoj pak, da seja jako, y naochi
 fzuzi, nekoy pak vu pregibaviczah iliti chien-
 keh kafefze; ar Marlle takovo, chifzto nemo-
 chno hodi, y chuperno derfifze, negda pak na
 herbtu y vzdnyem kraju, negda vu bokeh veli-
 ku bol chuti. Zadnich nekoja mehurcze, y
 otok po vřzem fivotu, druga ochi temne dobi-
 va, volyu od hrane izgubi. Zmed oveh, kak
 berse koje pri Marřletu vidifze, ali pozna, taki
 od druge Marhe razluchitifze mora: y nachi-
 nom vrachiti ovem: vzeti naj pervich 1. polich
 vina vu kojega pofztavifze Fenigla fzemena (a)
 vrasje Mleka dracha (b) Angelike korenje; kaj
 vřze fřkupa vzeto fřpodobno gledch na Marřse,
 z-Pfenicznum, takaj razlofno, na 4. okolu lothe
 vuzetum Meljum, z-kuhatifze mora: ter dobro
 predi z-preflanem, Marřse vjutro y vecher, vřza-
 ki put za jeden Meczel vřzemuch zalevati, od
 korenja y Lifztia Talunovoga kuhanum vodum
 vifse krat Marřletu fivot prati. Kakoti ifztoga
 Taluna dobro je Marřletu pod vrat, prepeljati,
 damufze chemer tamo fřpravi. Zadnich nit to
 mor: zadnye fřkerbi komu biti, da Marřfze
 dobro vu fřnagi derfi; ar y takova Marřletu na
 zdravje vnogo pomafe. Pomafe takaj ako taki
 za pufchenum predi filum, vřzeme fze drache
 Veronike, Plyuchnyaka (c) Ifopa, Scordiuma,
 illiti vodenoga chesnyaka (d) od vřzakoga 4. lo-
 the. Encziana pako, Aristolochia rotunda (e)

Ange-

(a) Fenigelsaamen. (b) Teufelsmiltich. (c) Lungen-
 traut. (d) Wasserbathengel. (e) Runde Pfefferwey.

Angelika korenja, Tormentile, belloga fřztri-
 chaka, lorberovoga Zernya, y borovicze od
 vřzakoteroga 24 lothe, kaj tak vřze fřkupa
 fřpravlieno, naprah ztuchefze, y onak Marřletu
 4 dni, vřzaki naimre dan za 2 lotha dajefze:
 zatem Marřle takovo 2 ali 3 dni van pufchati-
 fze mora: kojemu ako potem bolje ni, nazad
 pak ifzto vrachtvo, kak recheno je, davatimufze
 mora. Marřletu pako takovomu, kufnomu
 naimre jelifze pomochi more, poznafze nachi-
 nom ovem. Za rogmi iliti vu zatilku, ali pak
 na vratu kervi, gledch na jakofzt ali fřlabo-
 chu Marřleta, za 3 okolu Meczle pufztiti mora:
 koja kerv ofztavifze fřtati; ter akofze ifzta pre-
 meni dobro, ako ne, malo fřtanovito ufřanya
 imatifze mora. Metemtoga vendar ako y kako-
 voga ufřanye je. Tak vřzeme fze Bobovnyaka
 (f) kojega z-fřlaninum zmefafze y onak za 1
 Jajcze Marřletu vu pofirak vřnefze. Zatem
 vzeti Ruticze, Angelike, Vraticha (g) Timuffa,
 y Ifopa; od vřzakoga za 1 dobro Shaku; du-
 goga Perpra y Opermenta, obodve iz Apothe-
 ke, za 4 ali 5 Fening y Borovicze, kaj vřze
 fřkupa morafze na belom vinu z-kuhati: ter 4
 josche lotha ktomu Mitridata pridati; y tak
 Marřle ztoga 1 Meczlem predi nego pije, zale-
 vafze.

Hafřnovito takaj je, ako vřzeme fze fřveplo,
 nevgařeno Vapno, fřzuhu Koriandra fřzeme, Ma-
 joran,

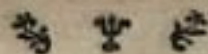
(f) Anabretkraut. (g) Weinfarren.

joran, y Mesnyak; ter ztemfze zpod Marffeta tak kadi, kak iztomu Dim prav v-nofznicze od hojal bude, termu fahitnochu van potegne. Zatem pako, ako vzemesze qvinticza i Rhabarbo-re, 2 lothe Cordebenedicta; terfze na i Meczlu vina zkuha; y onak 2 ali 3 dni piti daje.

*Kadafze pako Marffetu betek kufni
na Vratu pokafe.*

Tak iztoga znamenye je, ako Marffetu vrat y glava oteche, te ochimu fzuze. Kaj za pretirati vzemesze, 3 glavicze chesnyaka, 3 qvinticze fzladkeh Koricz, za i sliczu primorizkoga Olya, y za i dobru shaku verlo z-tuchene Rutticze: koja vfze fzkupa vu i. Meczlu Mleka mochena, y zatem z-preffana; Marffetu potrebnomu, nutri daje fze: zatem jedna dobro priffiroka Lyuknya na Nofzniczah prederfze, ches z koju z-fzalom namazana spaga prepelja fze, y onak zavefe, kay chini, da onud vnogo fluxus y materie iz Glave potegujenih van izide; y izczuri.

*Potrebna za dobru y zdravu Marbu
obcbuvati, fzkerb, dvorba, y naredba.*

Pervo videtifze mora, da Stala vu zimi toplu, vu lettu dobro zrachna derfifze; videti takaj dasze zpod Marhe marlivo vfzaki dan fznafi y z-fzuhem straja, ar gnoj pod Marffetom, chini izto szuffitifze y zavuffiveti, ofzebujno ako haidinfzke fzlame je. Kakoti y paziti potrebno je: da ali fzvinfzki gnoj, ali poginyena fztvar kakova, blizu Stal nepufztifze; ar takova mogu vnogem Marhe nezdravjam zrok biti. Zatem hafznovito ochiveszto je, kadafze voli domom iz dela dotiraju; dasze naj pervich dobro iz fzlamum z-briffu, potlam nym fze pako noge, y z-med parklov marlivo, z-vodum, vkojofzfe predi Jalun mochil z-peru, ar potom bivaju, noge chverfzteiffe, parkli pako verlo tverdeiffi, y jakffi. Nit zadnye je, akofze Marhe daje viffe krat fzol lizati; ar ova chini vu Marffetu dobru kerv.

*Kada Telicza ali Krava necbe pod
vole iti.*

Vuzmi jeden Meczal od druge Krave frisko nadojenoga Mleka, qvinticzu i Saffrana, pol lotha

lotha Cardamemovoga szemena (kojega dobiti je vu Apothekah) loth 1 konoplenoga szemena: Vu ovo anda szkupa szpravleno, y dobro szpressano, polztavilve josche pol Meczla juffnozfti iliti Soffta od Meticze; ter tak zmesslano Marffetu popiti dafze: kaj kada popie, natiravafze mora, doklamfze razvrucha.

Ali pako. Vuzeti mores ofzinfzko gnyezdo koje med kruh polztavi, y onak Marffetu pojefzti daj. Dobro takaj je.

Od szuhe Jelenfzke Sile za jednu nosnu Spiczu nafztrugati, y tho dati Marffetu prebaviti. Ali

Vzeti szoli, ter znyum Marffe ober teschine namazati, gde lizalofze bude, y hochemu pomochi. Ali zadnich kaj y naj bolje. Vuzeti vu Rosnyaku Mefzeczcu sztanovit izrafztek kozmati od Sipka, drugach Mertva Rosa zvan, y nyega dati Marffetu pojefzti.

Da Krava Tele neizverfe.

Vuzmi Kattiny, Fenigl szemena, Kimlina, Jajchevih Lupiny oneh, iz kojeh szufze pifcheneci poglobli, na koja vsza szkupa sztuchena, polztavi

sztavi 3 slicze Meda, zatem vode gore nalcf, ter tak daj 3 puta piti, taki, kak vre pod Bika presla je krava. Ali za izstem taki Krava pod Bika pregnyena je, ako prilika je: vu takva meszta, ona trava rafzhte, iz kojefzufzi Pafztiri navadni plafche delati, pri nekojeh szernjak, pri drugeh Perichnicza zvana, tiratfze mora, y onde lechi, kaj ako nebi hottela, potrebno ju je chefzati, doklam lese, pufztiti ju pako lesati, dokfze szama sztane. Zatem, vuzeto od izfte trave korenye, obfznamenno, y y oprano, kakoti y koprive, obodvoje na ocztu kuhano, krave izstoj popitfze da; kaj da leglje popiti more, kojemsze vidi mogu czuker Candia nutri polztaviti. Vuzeto takaj za 1 loth od Spikinjarde Olije, z-toplem pol Meczla belem sztarem vinom zmesslano, pitfze daje.

Szuproti, Krav pod Bika preidutheb neplodnozfti.

Vuzmi Eryngiona, szlatkoga takaj korenycza, koje pod hrafzteh zvekfinom nahajafze (h) vszakoga naimre za jednu dobru Shaku, kaj vsze szkupa polztavi vu vodu, vu kojojfzi predi kifzeliczu, y Merkvu' szkupal, ter tak Kravi popiti daj. Zatem vuzmi verhuncze od kopriv, y fae-

(h) Engelfuf.

y szeme od Jeszenovoga dreva, ter zovem szkuhanem, toplem Marsle takovo po teschini peri. Moresze takaj chesnyaka vuzeti, y zputrom sztuchi, ter tak Marsletu takovomu vszaki dan 3 dni na tesche za jeden dober oreh pojefzti dati.

Da Krave obilnessje Mleka Dadu.

Vuzmi, Shalatnoga peria, zelenoga zelja, Povertnichu czimu, Polyfzkoga, ali vuchy Bob (i) Pfenichneh takaj poszej, kaj vsze szkupa vu vodi szkuhaj, y onak daj. Ali, vuzmi i dobru Shaku konoplenoga szemena, kojega vu vodi tak dugo kuhaj, doklam popucza, takvoga anda jefzti, vodu pako, vu kojoj sze je kuhalo, mlachnu daj piti, vszaki dan, 3. dni, Ali, mores vuzeti Vellestke, Chesnyaka, y Ostrutiuma (k) koje vsze szkupa daj z-kruhom pojefzti.

Kada Krave Mleko pogube.

Vzemi otrebke, iliti reesze leszkove, koje na prah iztuchi, y onak na kruhu Marsletu daj

(i) Wolfsbohnen. (k) Meisterwurzeln.

daj pojefzti. Ali pako czindola (1) y Chamacifusa (m). Dobro takaj je, ono izsto mleko, kojefze od takove Krave nadoj, dati nazad popiti.

Da pred Vremenom Marba dlak nepogubi.

***V**uzmi 2 ali 3 dobre Shake Gunderman, korenja od prepruti tuliko, y Borovicze pako tuliko, ova vsza szkupa dobro sztuczi, ter vu vodi szkuhaj: v-zemssi Daroveza, z-izstum vodum Marhu marlivo peri, odkuda videti hoches, da sztare dlake iz nye opadu, y druge pochmu razzti.

Szuproti Marssechi Zimliczi.

Ova dohaja nai viffe od pokvariene Kervi, zlocheszte hrane, y merszkoga szmrada; poznatfze more, akozse Marsletu perfza illiti podbradek tresze, szline czede, temne ochi dobi, palefze zrigava, ova anda, kada pri Marsletu videfze; Najpervich potrebno je, damufze Sila da

B

pu

(1) Scheelkraut, (m) Gundelreben.

pufziti, potlam pako vuzeti, za 1 dobru Sha-ku terpuczehevoga korenya, koje sztucheno posztavifze na 1 Meczlu pive, ali vode: k-to-mu 4 lothe Teriaka pridafze, y tak sztem Marffe zalevatifze mora, hrana pako ifztum, vodum, vu kojofze je predicherni fzlefzt (n) mochil; skropiti.

Kada Marffetu Perfza oteku.

Zrok ovoga dohaja od preobilne Kervi: che-mu za pomochi, potrebno je, da Marffe tako-vo, tak dugo natiravalze, doklamfze dobro raz-vruchi. Potlam pako damufze pod Jezikom na fzredni fili Kerv pufzti. Ter zatem Jezik dobro zotczom, y fzolium zriba. Zadnich fztuchefze Chefnyak Zputrom, kojegamufze za jedno Jajcze pojefzti da.

Szuproti kafslyu, fzlabom, takaj, y teskem Marffeta dibanyu.

Vuzeti 2 lotha fzlatkoga Drevca iz Apothe-ke, y Glaviezū chefnjaka, tho vife fzкупа
vu

(n) Malva;

vu 1 Meczlu friskoga Mleka szkuhafze, ter onak toplo dve ali tri jutra na tesche Marffetu da-jefze.

Szuproti Glavnoj boli.

Ova poznafze; kada naimre Marffetu gubecz y ochne trepavicze oteku: ter mu vuha kakti povehnu, y na Jeziku Mehuricze dobi, ovomu da pomorefze, Jezik van izvlechifze mora, ter znofem recheni Mehurczi snyega obaliti. Po-tlam pako od zdola gore ifzti Jezik na dufinu 1 czola dobro plitvo prerfefze; odkuda videti bude, da szama chemerna voda van izczuri. Rana pako znofem obsztrugana, potrebno je, dafze zotczom zepere. Zatem vzemefze 1 Me-czel pive ali vode, vu koju posztaviti travu Pifzkaviczu (o) dugi Perper iz Apotheke, fzlat-ko drevcze (p) y fzeme od fzlatkoga Januffa (q) ter onak fzkuhati, y Marffetu mlachno pi-ti dati.

Ali vuzeti Glaviczu 1. chefnjaka, ovakovu z-tuchi, ter vu 1 Meczlu beloga vina z-kuhati, y onda preczediti, ter z-tem Marffetu chesz fprieczalku vu nofz, y vuho za fprieczavati, po-tom toga pako vuzemfi Storaxa, szuhe Ruttj-

B 2

cze,

(o) Fœnum græcum. (p) Glycyrrhizæ. (q) Rutiæ.

eze, y Szegenpama (r) izto nakaditi: Kotero dasze bolye objachiti more, vuzmesze i. Meczeli pive, ali vina; ter onak szkupa z-kuhafze, ter jos Rosmarina, y Meticze vu to posztavifze, y onak szkupa Marfletu popiti da. Ali na me-
fzto toga vuzeti Chesnyaka, 4 lorberova pera, y i shaku szoli, ova vu i meczelu vina z-kuhati, y onak Marfletu izpiti dati.

Szuproti Grifi.

Vzeti z lotha szuheli sztucheneh Ternyul, ove vjaki vinfzki oczet posztaviti, y dati pit i. Zatem pufztitifze mora Marffe posztiti, ter potlam vzeffsi i fertali funta drobnoga grozdicha domachega, takaj nezrele zelenike grozdia, ova sztuchena, y vu dobrem vinfzkem ocztu mochena, datimu popiti, y ondaga pufztiti na passu vgermie, gde dobroga y szatkoga Mladia kuliko ogrizati moglo bude, kaj vsze, ako nepomore, tak potrebno je, kaj vzeti, ter Marffe na chelu pod rogni szpodobno szpechi, znutra pako na gubczu kerv puschati, y onde dobro zchlovechium vodum zeprati, takaj chelo y vuha, zoljem mazati, dasze takova ne ognoje, nit faihna budu; ako szpravljeno vu Martiuffu, y szuffeno, zaichevo f. v. blato, sztuchefze, ter zposzejami y z-szoljem Marfletu da lizati.

Item

(r) *Sewenbaum.*

Item za teliche, y vekffu Marbu vu ifztom Betegu.

Vzeti szuhe govedine, kuttinye illili Tuny takaj szuhel, na drobno zribaneh, y sztucheneh, y vu vinfzkem ocztu dati popiti.

Morefze takaj vzeti Mleka prevarjenoga, vu kojegafze rafzolari posztavi, tak vendar, da nebude pervech gulfzo, y onak mlachno popiti fze da.

Ako pak pri vekffu Marhi takov beteg od zime dojde, ter ni josche vnogo vremena preslo od poklamfze je pri Marfletu pokazal, tak onda vzeffszze z shake Jachmena, i pako drobnoga grozdicha, vu koja szkupa vu vinu szkuhana, preczedena, posztavifze od z Jajecz futanyek, y onak dasze mlachno popiti. Zatem vzeti pfenichne, Bobove, y Lechne Melye, szkropom poparifze, y Marfletu da pojefzti.

Ako pak Telichi vu rechenom betegu posztavlyeni kafflaju, tak vzeffszze Centaura dracha koj na prah sztuchifze mierz, y onak vu belem vinu das popiti.

B 3

Kada

Kada Marſſe obdivja.

Iſzto dohajamu od ſalinge vu kervi poſztav-lyene. Poznaſze pako kada naimre privezano Marſſe od Jaſzli czukaſze, ter vuiſztalſze mechno v-pirajuch terga; Pojateſze kakti bojech y plaſſech derſche. Krava pako, jeſzti neche, nit Mleka da, vſzako pak takovo Marſſe, ako proſzto puſchaſze, kakti Divje odbefi: ſzuprot takovomu anda betegu, moraſze vzeti dracha Kapor (s), Cheſnyaka oſtrutiuma (t) y Peli-na, to ſzkupa ſztuchefze y vjutro na tescha da pojefzti: Zatem, prevefeimſze vrat, y onak na ſzlepeh okah, pod ochmi takaj, y na vuheh kerv puſzti.

Kada im pak vu iſztom betegu, ochi, glava, y vuba oteku.

Onda iti zperſztom vnoſznicze, ter Snym po nutri zdrapati, potlam pako z-perprom za-ſzupati. Ali pako vzeti Piſzkavicze (v) dugoga Perpra iz Aptheke, zelenoga ſzlatkoga Januſſa vſzakoga po 2 locha, tho ſzhupa 4 lothmi

Sofita

(s) Dillenſtraut, (t) Weiſſerwurzen. (v) Foenugraecum.

Soffta od Ruticze vu pive, ali vina i meczlu ſzmeſtati; y onak dobro potlam oſmeknuti, ter zonem vdigill dobro, ali privezivſſi, Marſſetu glavu, z-ſpriczalkum vnoſznicze za ſpriczavati, tak, da ono po glavi bu odhajalo, za jedno pol fertalya, gore derſatifze mora Marſſe.

Kada Marſſe od Salucza bol terpi.

Poznati je, ar Marſſe takovo biva leno, tro-
mo, ter vuha y glavu doli puſzti viſzeti: ſzer-
ezemu jako kuchi naturamuſze zapre, nit je-
ſzti hoche. Thomuſze pomochi more, akofze
Marſſetu na vratu kerv puſzti, ter zatem vze-
meſze Terpucza, Ruticze, Boſjega Drevcza
(x) Paſztirſzke Torbicze (y) od vſzakoga za 1.
ſhaku, ova pak dobro ztuchena, akofze vu kó-
koſſjega ſ. v. blata 8 vur vnapoju mochenoga
iz preſſanu vodu poſztave, terize ktomu i me-
czel vina prida, y onak puſzti kuhati, doklam-
ſze na poloviczu pokuha: Zatem pak ako vſze-
meſze 2 lotha terjaka, i ſlicza cheſnyakovoga
Soffta, i loth ſzlatkoga Janoſſa, drugi pako i
loth od ſzlatkoga drevcza na práh ſztuchenoga,
ter ta vſza akofze ſzupa zmeſſaju, y ovak z-
preſſaju. Z-preſſana pako daduſze mlachna
Marſſetu takovomu popiti.

B 4

(x) Abrotanum, (y) Tſiſchelſtraut.

Szu

*Szuproti Marſſechemu Zlátenicze
vazleányu.*

Dohája bol izſta od hmányo, y preobilne ſaihtnoche, ter drugeh betegov je, kakti nazveztek. Poznaſze pako, ar Marſſetu takovomu ochi, vuha, y ſep ofuti; negdamuſze pako po vſzem ſivotu razleje; termu gore dlake ſzterche. Tomu anda pomochiſze more, akoſze Marſſetu taki kerv puſzti, ter onda po telu marlivo zrukami tiſzka, tak damu zlocheſzta kerv takaj van iz pod koſe zide. Zatem dáſze Marſſetu takovomu 2 meczla oczta iz ſzoljuna popiti. Poklam pako vuzmeſze Piſzkavice (z) ſzlatkoga Jánoſſa, dugoga Perpra iz Apotheke, y ſzlatkoga drevcza, od vſzakoga Naimre pol lotha: kaj vſze ſzkupa poſztaviſze vu jeden pint pive, ali vode, y onak mlachno daſze piti. Dobroj je takaj vu ocztu mochenoga Phaluna Marſſetu takovomu na podbradnyeku prepelati dati kravi, vendar Breji nezmeſze dati, ar bi nyoj ſkodilo. Moreſze ſulikajſſe y ovak vrachiti: ako vſzemeſze kame-
na onoga, koí gori (a) Szaj dobreh tverdeh 4 lothi, 2 lotha drobno preſzejanoga Perpra; Meda jednu sliczu, y ſutányek od Jajcza: tho
vſze

(z) Steinoblen. (a) Eiſcheltraut.

vſze ſzkupa, ako zmeſſaſze, ter na ſzpodobu Globuſſa napraviſze, y ovak Marſſetu vgerlu porine, vehiniti tho moreſze dva ali tri puta.

Rada Marſſe z-kervjum ſ. v. ſebi.

***V**uzmeſze koprivno ſzeme, y drach paſztirſzke Torbicze zvan (b) to ſzkupa ſzpravlyeno vu Mecz: 1 vinu kuhatiſze mora, doklamſze 3 thalye pokuha. Zatem nutri denesze ſztuchenoga Czimeta, illiti ſzlatka korieza, y onakſze na tesche Marſſetu da popiti: Jeſzti pako zatem 4 vureneſzmeſze dati. Nekoj takaj mogu vzeti vode one, koja za deſgyem vu ſuplom hraſztu zaofztane, ter popiti dati; Ali pak perje ono, kóje cheſz zimu na hraſztu obſztoj, davati jeſzti, potrebno je zadnich znati; da taki kak beteg takov pri Marſſetu ſze zpazi, iſzto vrachitiſze neſzme, nego 2 ali 3 dni, chakatiſze mora, zvun, ako bi pak chiſzto jako kervavo od nye-
ga iſſlo, tak onda po izminyenyu pol drugoga dneva, prichetiſze mora vrachiti: Marſſe takaj takovo naglo kam tiratiſze neſzme; ter kaj naj merzleſſe vode pitimuſze dati mora.

NB. Jeſzu takaj nekoj chudnoviti, y nezna-
ni betegí, koj Marhi negda nadojdu. Kakoti
bil

(b) Eiſcheltraut.

bil je vū Lettu 1663. vū nemskoj Zemlji po vnogeh meſztah. Naimre, da Marha nikaj ni hotela jeſzti, cherleno kervavne ochi imala, ter joj je na noſz y gubecz voda czurela, na miru pak 9 ali 10 dan ruchala, y onak zatem poginula, vrachtvo vendar zajdnich Lyudi ovakovo znaſliſzu; vzeſiſzu naimre dva, ali 3 Seduda. koje dobro zeſzuffene, ſztukliſzu, y onak Marhi na vodi dali piti. Zatem, kad je kuliſko Marſſe jakſſe poſztalo, po 4, y pet, y viſſe, davalſzu piti: y tak vnoſi Marhi pomogliſzu. Potemtoga, pako na drugo letto, na teliche doſlo je, daſzu vſi bili chiſzto mlahavi, tromi nemochni, terſze nikak pomochi niſzu mogli; vzeſiſzu onda Lyudi, ſute vodene Lilliume zkorenyem ſzkupa; mladice iz germov vſzakojachkoga dreva; kakotiſzu, Borovicza, Leſchina, Sutikovina &c. to vſze ſzkup ſpravlyeno z-kuhalſzu ter zatem telliche prali, y pomoglo ym je.

Ako Marſſe preſivanye pogubi.

Vzemeſze Gnafaliona (c) koj z-ſzlaninſzkum maſztjum ſztuchen, na globuſſecz zmeſziſze, y onak Martſſetu prebaviti da. Na to pak, da Marſſetu popiti pol meczla otczta, y zatem puſzti-
muſze

(e) Ruhrkraut:

muſze velika fila pod Jezikom. Moremuſze takaj dati onoga Mehna, koj po ſztareh ploteh raſzte pojeſzti. Ali pak, poſztavitimu Bekovine v-gubecz: da ovu grizlo bude y onak nazad dobi preſivanye.

Akoſze Marſſe zcbim na ſztvari.

Vzemeſze 4 lothe Metridata, 1 slicza primorſzkoga Olya, 1 meczel Otczta od beloga vina; to ſzkupa zmeſſano moreſze ſztopiti, ter z-mlachnem Marſſe zalevati, koje zatem potrebuo je, ſzim tam preganyati polahku, doklamnu z-tira van zlockeſztu Materiu.

Akoſze pak od kakove Jadovite ſztvari vgrizne, ter oteche.

***V**zemeſze ſ. v. chlovechje vode, peſzjega blata, y cheſſnjaka, to ſzkupa moraeſze z-topiti, y z-takovom meſzto ranyeno privezati od cheſza vū jednoj nocki otok preiti hoche.

Nahajaeſze, da vnekoje Pojate kraſztove Sa-
be dohajaju, kojſzu navadne Krave ſzeſznuti:
od

od kuda Kravam vime nateche y z-kerujum do-
je: vime anda z-friskem putrom namazati, ho-
che ym preiti. Preidu takaj y Sabe, ako vu
Pojatah denesze po chrepeh kolni Svercz (d)
kojega zadiffuche, Sabe odidu.

*Ako je Marſſe kakovu chemernu
ſztvar pojelo, ali popilo.*

Vzemesze za 2 noſne ſpicze Mitridata, za
1 sliczu verhnya, y tuliko oczta, shaku 1 ze-
lenoga ali ſzuhoga borovichnoga Zernya, kaj
vſze ſzkupa vu drevenoj poſzudi z-tuchefze, ter
na putru deveno, z-topiſze, ter tak, da je Marſſe-
tu podneſzti moguče, daſze popiti. Piti ta-
kaj dojufze, futi vodeni Lilliumi na vinu ku-
hani.

Kada Marſſe Szlezena boli.

Dohaja ovo, ako gdo Marſſe na ſztran ſzle-
zene vudri, ali akoſze ſzamo na takovu ſztran
pobje. Poznaſze pako to pri Marſſetu, ako
[pochne

(d) Bagenſchmier.

pochne Marſſe nemirno biti, koje ſzad leſe,
ſzad ſztane, y takſze na miru premeſcha. Po-
mochimufze anda more, ako, vzemesze Fi-
lipendula (e) dracha, na prah z-tuchenoga, 4
lothe Saſſrana 1 qvinticza. Perpra pol lotha,
y pive ali vode 1 mezel, ter tho vſzeſzku-
pa z-kuha, y marſſetu mlachno piti da. Za-
tem Marſſe ſzpodobno natiravatizze mora, do-
klamſze razvruchi: y ondaſze v-Stalu na tira,
daſzi pochine, ter ozdravi.

*Kada Marſſetu Vrat y Perſza
oteku.*

Vzemesze Meda, ſzvintzke Tuſche, Vojſzka,
y friskoga Putra, od vſzakoga naimre 2 lotha,
ſztoga na ognju meſſanoga napraviſze maſzt,
y otechena meſzta mazatiſze moraju. Akomu
pak na vrátu koſa puchi, tak vzamesze Meda
6 lothov Maſtixa tuliko, friskoga Putra 1 fer-
tal funta, ſzvintzke Tuſche jednako, iz toga
na ſerjávku ſztávlenoga vuchiniſze maſzt, iz
kojum toplum Meſzto takovo mazati mora;
akoje pak prekoredo otecheno, tak vzemesze
veliki Koren (f) kojega tak dugo potrebno je
kuhati, doklam mehek poſztane. Zatem iſz-
toga

(e) Steinbrechkraut. (f) Mantwurzen.

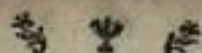
toga vu Musáru sztuchi, kojemu pridafze szla-
ninszka máscha, y ovchega Loja vszakoga 6,
ali 7 lothov, Meda, kakti y vojszka 2 lotha,
sztuchenoga pak temjana 1 loth, iz oveh anda
szkupa na ognyu messaneh bitiche mafzt, iz
kojum toplum meszto mazalofze bude.

*Szuproti Marsseboj Nuternyoy
gnyilochi.*

Ova poznafze ako Marsse vidifze mleduso, y
neimahnó jezti: terfze ponyem kofa derfi, kak-
ti prikelyena; Laxéra pak naméru, y f. v. Lá-
nye mu jako szmerdi, y szivoje, vzemesze an-
da bezgovoga, y Lorberovoga Lisztja, Ruti-
oze, lorberfzkoga zernya, y Maternyaka dra-
cha: koja vsza szkupa dobro zeszušfena, na-
práh sztuchi potrebno je: Ter potlam vuzeti
jeden Germ drácha Salvia Romana (g) koja na
lopati tak dugo sgefze, doklam cherlena posz-
tane: z onda práh sztuchefze, vuzmesze pak
od oveh vszakoga 2 lotha, ter szkuhafze vu
zdravoga chloveka f. v. vodi; y dasze pol Me-
czla na jeden put popiti, kaj tri dni tak chini-
sfize mora.

Kada

(e) *Maus Scharient*

*Kada pak Marsse obetefa, Termu ni
taki betega poznati.*

***D**obroje vu tom chaszu vuzeti verhunczev
od Pelina za jednu shaku, y Rosmarina tuliko.
Koja vu Musáru sztuchena, ter vu 1 pintu pi-
ve ali vode szkuhana, zesmi chufze: Ktomu
pako pridajufze 2 slicze od chesnyaka, z-tuliko
od netrefzka Soffta, kakoti y Terjáka za jed-
nu sliczu: Oveh onda szkup szpravleneh dasze
na 1 put pol Meczla popiti, ter tak Marssefze
obrani, damufze beteg ne povekta, doklamfze
ne szpozná.

Kada Marsse zimliczu dobi vuzime.

Dohaja ova od merzle faihtnoche vu Marsse-
tu y zlochefzte hrane, Akošze pak pripeti, da
Marsse vu faihtnom, y mochvarnom mesztu na
pafli kakovu nezdravu travu poje: Tho pozna-
fze, ar Marsse takovo trepeche, ochi ima te-
mne, zrigavafze, y na gubecz peni. Marssetu
pak takovomu, pomorefze, isztomu taki file
pufz-

puštiti potrebnoje, ter zatem vuzeti 4 lothe
Terpuczhevoga (h) Soffta 3 lothe, Diascordiu-
ma iz Apotheke, za jednu šaku vuchjega Boba
(i) zezufflenoga, y na prah sztuchenoga, ova
szkupa vu jednom pintu friske pive, ali vode
sztopiti, y ktomu pol lotha ordinár Perpra
pozstaviti, y tak toplo Marštetu takovomu da-
ti popiti.

*Szuproti Marššebemu szubomu ter
oftromu Kafslju.*

Vzemefze iz Ifopa, kakoti iz metieze, me-
czel i šgane vode. Kojé ako moguče nebi bi-
lo imati, tak recheno obodvoju travu potrebno-
je vu friski vodi szkuhati. Ter zatem vuzeti 2
šlice Soffta od Poroga Luka, jednakem nachi-
nom od chešnyaka, Primoršzkoga Olya pol
meczla; tho anda vŕze szkupa szpravlyeno mo-
raŕze toplo 2, ali 3 dni piti davati. Dobro takaj
je Pelina szuhoga sztuch, y med kermom dati
jeŕzti: ali vzeti Svepla, lorberovoga Zernya na
prah sztuchenoga, ter od oveh za i šaku ne-
kuliko puti vu tjednu takaj med kermom dati.
Ali vzeti trave po nekojeh volovŕzki, po dru-
geh pako Jelenŕzki Jezik zvane (k) cherlene
Bli-

(h) Begrijast. (i) Wolfshohnen, (k) Spirichjungem

Blitve (1) ova szkupa szkuhati, y od szkuha-
neh vodu, tak da nikakva druga nebudeŕze da-
vala 3 dni piti dati.

Za pretirati Szrab iz Marššeta.

Pozstavifze chešnyaka vu Chlovechju f. v. vo-
du, y sztakovom Maršše pratifze mora. Ako-
pak ŕzrab iŕzti po Marššetu jako bibil, tak vze-
meŕze Svepla, y nevgaffenoga Vapna, ter po
opránem, kak recheno je, Marššetu poŕzple-
ŕze: Poŕzipanomu pak tako pol meczla prito-
plenoga beloga Vina, vu kojegaŕze praha od
ŕuhkeh latinŕzkeh Mandal poŕztavi; daŕze po-
piti. Ali pak vuzmuŕze 2 lotha Grinŕpona (m)
i meczel Olya lanenoga, pol meczla ŕganoga Vi-
na, z kojemih na tihom ognju szkup zmeŕŕane-
mih, potrebno je Maršše, predi vendar izjakem
oetom, y f. v. ŕzczalinom oprano namazati.

Kadaŕze Marššetu koŕa prilepi.

Ovo poznafze, ako Maršše takovo jakofze ŕzu-
ŕŕi, ter, akogdo na iŕztom hotelbi koŕu nadiehi,
C neda-

(1) Rother Mangold. (m) Grünspan.

nedaſze odlehit, ſzlabo takaj y chiſzto nemochno
hod, dohaja pak iſzto Marſſetu od vnogo moeh-
varnoga vremena; kakoti takaj, akofze dela-
ſuch jako ſzpoti, ter naglo rafzhładi, pomore-
muſze vendar: ako vze meſze lorberovoga Liſz-
tja, y Maternyaka dracha, terſze vu vodi ſzku-
ha, y ſztoplem Marſſe takovo Pere. Zdroſgya-
mi pako od beloga Vina, y Olyem od volov-
ſzkeh Nog ſzkup zmeſſanemi maſe.

Proti Omamliwiczi Marſſechoj.

Poznati ovoje, ar Marſſe takovo biva pod
oehih cherleno, y zglavum nazad rado Maſſe.
Pogibelen ſztanovito je ov beteg. Zvrachitiſze
vendar more. Akofze Marſſetu takovomu gla-
va na viſlak obelzi, termuſze toploga jakoga ocz-
ta od beloga Vina vu noſznicze vleje, Zatem
pako, naiſze na noſzniczah, ali chelu Sila puſzti.
Ter potemtoga iz kakvem Szuknom, ali debe-
lem czainkom glava ovije, tak damuſze na to-
plom derſi. Zatem ſzkuhaſze 1 Meczal vode,
ali pive iz Iſopom, y Ruticzum, ter daſze piti
viſſe, ali menye na Priliku Marſſeta, daga La-
xera. Akobi pak Marſſe vu takovom betegu
poſztavlyeno, kaſlalo joſche ktomu, terga na
ſztranah jako bolo, tak potrebnaje vzeti jednu

zdeliczu za ſzir pritoplenoga mleka, 1 pak
meczal ſriſkoga mleka; y tho ſzkupa dati po-
piti: niti viſſe nikaj 24 vure nedatimu piti. Ako-
bi neſzamo kaſla imalo, nago y teſko dihalo
ktomu termu vu teſchine jako tuklo: tak vze-
meſze 1 meczal chlovechje ſ. v. vode, ſzirotke tu-
liko, ſzaj pako za jednu ſhaku: y tak ſzkupa
daſze piti. Nit zamuditiſze mora; ako od be-
tega takvoga Marſſe bi oteklo, vze mi chlo-
vechje ſ. v. vode, y Terjaka 4 Lothe, ſzkupa
ſztoplenu daj popiti.

Kada Marſſe Cherve vu Repu ima.

Ovo poznati je, ar na takvoj glidi gde cherv
zaderſavaſze, diake doli idu: teriſzta viditſze
kakti zjegyena. Poznaſze takaj, ar ako kotrigi
vu Repu ſztiſzauſze, skriplyu, kakoti ako je
rep na kraju mehkek; meſzto ania takovo za-
derſanoga cherva kad najdeſze, potrebnaje, da-
ſze Marſſetu Rep gore zdigne, termuſze vu iſz-
tom meſztu kerv puſzti: koje zatem ſzputrom,
cheſnyakom, y ſzoljum ſzkup zmeſſanemi zave-
zatiſze mora: da tak od toga cherv pogine, y
Marſſetu Rep, koteri drugach odpal bi bil, czel,
y zdrav oſztane.

*Kada Maršše pri zadnyem kraju ote-
cbe, teršze Otak ponyem vazide.*

Potrebno je najpervich videti, da takovo ka-
koveh Mehurczev vu Gubczu nima. Ali kak
negda nahajajufze vu izštoj takaj f. v. zadnyie
czy: koj ako videlze, sztergati dole morajufze:
ter zatem Sila na Repu pufztiti, Vzemsi pako
i meczel sztepkov, jednu shaku kamenitoga
Vuglenya (n) z lotha iz Apotheke Arnianszko-
ga Boluffa Praha, Soffita od cherlencza Luka,
Lupiny Jajchevih na prah sztuchenih, ta szku-
pa zmešaj, y topla Marššetu piti daj. Negda
pak sztanoviti mehurczy Marššetu na, ali pod
jezikom, repom takaj, na naglom pokafufze.
Takovi futi jezsu, ter akofze taki na szkerb
ne vuzmu, iz velikoche jednoga Lefnyaka na
rafztu; y maršše szkonchati mogu. Potrebno
anda je vu vremenu vuzeti jeden, Rubecz iz
kojem po iztegnenem van Jezikom potegnufze,
da tak mehurczy takovi iz nyega obalefze. Pazi-
ti vendar morafze, damu kaj iz mehurczev tako-
ve vode vugerlo ne prejde, zatem vze mefze Szoli,
y Szaj, teršze marššetu takovomu Jezik zrible, nit
zamuditifze mora czel on dan na Maršše paziti, da
kuli-

(n) Steinföhlen.

kuliko putimufze mehurczy takovi nazad povra-
chaju, obalitimufze moraju.

*Ako Maršše prevech vozecb zraka
vufze povleche.*

Poznafze ovo, ar Marššetu takovomu kofa-
fze chverfzto derfi Herpta, ochimu prepadnu
zubmi skriple, neprefiva, y rado je razlucheno
od druge Marhe. Pomochimufze pak more;
akomufze Sila na vratu pufzti, zatem vze mefze
Rutticze, Matternyaka, Bosjega Drevcza (o) y
Rosmarina, od vizakoga za i rukovet, kak
vfze szkupa dobro z-tuchefze, y vu i Meczal
pive ali vode dene, ter onak iztoj jeden chafz,
po kojem morafze jako osmeknuti, ktomu,
dugoga Perpra iz Apotheke, szlatkoga drevcza,
Thurmerike (p) y szlatkoga Januffa, vizakoga
z lotha na prah ztuchenoga poszraviti: ter jos
k-tomu i meczel primorfzkoga Olya pridati y
onak szkupa mlachno Marššetu dati popiti, ko-
jemu zaten prebodefze pod Bradavka y prepelja-
fze trava Medvedova Czapa (q) zvana, ali Spar-
ga: mazatifze pak prebodeno mefzto mora z-
putrom, ali Olyem, da bolje vleche faihtnochu.

C 3

Do-

(o) Abrothoum. (p) Ist eine armenianische Wurzel,
(q) Brauca Urša.

Dohaja tulikajſſe ſpodoben beteg od prekoredne vu Marſſetu vruchine, zlocheſzte y pokvarjene kervi: kakoti y hman hrane, proti kotero- mu vzemli zernye od Piſzkovicze (r) 2 lotha Jaluna, pol funta kovachkoga vuglenya drobno ſztuchenoga, 4 lothe kojnſzke Meticze (s) Sal- vie, Pelina, y Iſopa, vſzakoga 1 Rukovet vu 8 meczlu otczta od beloga vina z-kuhana, y potlam preczedena, ter malo predi napifzanomu vrachtvu pridana, mlachaa davajufze piti.

Kadaſze vu Marſſetu Voda zapre.

Dohaja to od prekoredne nuternyc vruchine, ali od vapnene prevech, y peſchene vode, od zefzichene takaj kervi vu bubrikih, izvrackiti- ſze pak ovo more; Ako vzemeſze kimlinovoga, Perilinovoga, ſzlatko Januſſa y muſtardinovo- ga ſzemena, vſzakoga 2 lotha, terſze na drobno ſztuche, y ako je moguče, gledch na Marſſe, 10 Vur vu otcztu mochi; ako pak ne, tak ſze taki cheſz nekoliko Vur zathem preczedi, y mlachno da popiti. Jednako takaj haſzni, ako vuzmeſze verhunezey od kopriv 2 lotha, lor- berovoga Zernya y Peonie Roſe, koja po ver- teh Goſzpoczkeh dobitiſze more, ter ova vu

ocztu

(r) Foenum Græcum, (s) Roſmünzen.

ocztu od beloga Vina prav jako zkuhaju, y mla- chna popitiſze dadu.

*Proti Marſſechemu Otoku vu
Nogab.*

Takov poznaſze, gda vech krat vſze 4 noge, negda pako ſzamo 1 Marſſetu oteche: y to do- haja od pokvarjene kervi, ovo anda izvrachi- ti potrebno je, Marſſetu ober paſſya na zadnye noge dlake ofztrichi, ter na onom meſztu za 1 czol prerezati, tak vendar paziti, damuſze ſile ne rane, zatem vzemeſze verhunezey koprivneh, Szoli, y cheſnyaka, ztemſze dobro zaveſe, tak zavezano 24 Vure paſztiti.

*Rada Marſſetu med parkly gnije,
termu pochme-kakti odgniljevati.*

Potrebno je, daſze vſze gnylo dole ofznaſt, ſriſko pak ohari, doklamj kerv znyega pojde, potlam pak iz Grinſpanom (t) zaſzipava, y z-

C 4

ſzvintz-

(t) Grinſpan.

szvinszkum Masztjum zaveše. Nahajšze takaj,
da negda Maršletu Bradavka med parkly zrašz-
te. Ova anda morasze odrezati, ter z-belem Se-
lezom pechi, potlam pako zrazczvertem vojšz-
kom, y lojom zavezati.

*Kada sze Maršse v-szuffi na Noge,
ali Vratu.*

Išztina je, pogibelen šztanovito je ovo beteg
ali vrachitšze vendar more; ako vzešze
Išopa, Rosmarina, od vřzakoga i Rukovet,
od toricz pak liřtia z Shake: ter ova řzkupa
vu zdenche vode 4 Pinteh tak jako kuhajšze,
doklam na poloviczu pokipe, zatem pako of-
meknu: pak denesze pol funta drobno ztuche-
noga Jaluna, y onak cheřz dan 3 puti, vřzaki
put za 3 šlicze, Maršletu v-nošznicze mlachno
vlejšze, potrebno je vendar vu tom vremenu i
put na Repu šilu puřztiti.

Akoli-

*Akolisze pak vu zadnyem kraju
v-szuffi.*

T o dohaja od preobilne y gnyle vu Maršletu
kervi: kaj naj vech pri Mladoj Marhi nahajšze,
ter od pervoga, do 3 řzvoje dobe Letta, pri
takovoj kuřno je, ar med řzobum jedno od dru-
goga z-takovem betegom našztvarisze. Beteg
pak ov da izvrachisze, potrebno je Maršletu
takovomu vratnu puřztiti šilu, ter zatem i šha-
ku řzoli vu i meczla beloga vina dati izpiti,
zatem pako, prerezatimu vu řuplipeti, na z
czola dalko, tak vendar pazech dařze vučem
ne rani, y onda vzešli řparge, řzoli y putra, ova
řzkup zmeřšati, y onak vu išzto meřzto pořzta-
viti, nit zamuditiřze moraju, Rutticzza, Šalvjä,
Matternyak, y kořenje od modroga Lilliuma
řzkup dobro řtuchena, y vu i meczla pive, ali
vina řzkuhana, mlachna piti dati, po izpitech
pako, Maršse i ali z vure zpodobno natiravati.

*Akořze gde goder kakov pri Maršse
tu kotrig v-szuffi.*

V zemeřze i řriřska lat herřena, kotera zre-
zana, zneopranem ořzoljenem putrom řzkupa
zme-

zmeslati sže mora: y tak sztem Marsse po vszuzienem kotrigu; kada naimre Meszcz goride, poprek mazati; ali vuzmesze Szegenpama (v) Borovicze, Szoli, y toploga Putra, ter sztem szkupa zmeslanem na dan 2-puta, rechenem nachinom Marsse takaj mafesze.

*Kada Mis z-spichasztem Gubczem
Epishmaus zvani, Marsse v-grizne.*

Poznati taki morefze, ar meszto takovo, on chasz oteche, y zato potrebno je, da prez Stentanja ondesze z-Shilom tak na dalekom, kak otokfze razissel je, prehode: potlam vzemesze cherlene szhuhe Zemlye z-ocztom zmeslane, ali bolje lasztovichino gnizdo, z vinom zmeslano, y takbolno Meszto Marssetu vefesze. Vzeti ako gdo hoche morefze, Terpucza za 1 shaku, skorpionfzkoga Olya 4 lothe, to z-ocztom zmeslati y onak privezati; chesz 2 vure pako dolevzeti, y na meszto toga, szmole pozojeva kerv imenovane, (y) koterafze vu Apotheki dobi, jachmenove Melye, jajchevoga Beljanka napraviti, ter takovoga umschloga vszakeh 12 vur znovich privezuvati, kaj nachinom jednakem chiniti valjalo bude, ako gde szerssen Marsse vugrizne.

Ako

(v) Eibenbaum. (x) Drachenblut.

Ako Marssetu nepotuchenomiu Mossnicze oteku.

Vzemesze Verhnya szlatkoga, szkovejmsze Marssetu bolno Meszto 3 puti na dan mazati mora: potlam pako vuzeti mazi od sztaroga Sztanya, s. v. Lajna volovfzkoga, tho szkupa dvanaiszt vur vu Ocztu močiti, y onda ofmeknuti; ter tak sztem toplem visse krat oprati.

Ako Marssetu Sila oteche.

Vzemesze Korenya od vertnoga Szleza (y) Terputcza, y Netrefzka, (z) kotero troje Korenye potrebno je z-friskem Putrom sztuchi, sztuchenó pako na ponyvi szprafiti, ter zatem iszto zefnikati, od kojega zmafztjum rechená Sila, predi vendar zbelim Vinom, y chlovezhjum s. v. Vodum zeprana, mazatífze mora. Kotera akolibifze tak jako razbolela, dabi vre Materie puna bila, vuzmesze beloga Ocztá, y Jaluna vu takovem mochenoga; terfze sztem opere.

Kada

(y) Gartenpapeln. (z) Hauswurzen.

Kada Maršsetu Plyučba priražtu.

Poznaſze, ar Marſſe takovo teſku ſzapu ima, y gingav Kaſſel, jezik van ſztegnyen derſi, pod ſzpolom puſſe, a maloſze gible, tho pako zvrachitiſze more, akoſze vuzme od Waizkabara chreſzla, vu kojem ſzufe vre predi koſe mochi-
le, za 1 ſhaku, ſute Czukorkandie 2 lotha primorſzkoga Olya 6 lothov, tertho vſze ſzkupa vu jednom meczlu friſkoga Mleka zmeſſano; na 2 puti ſze da Marſſetu toplo popiti. Ali pako ako vuzmeſze Cheſnyaka, Putra, y Czukorkandie, vſzakoga jednako, ter to ſzkupa napravivſze kakti Jajcze, y tak Marſſetu 1 prebaviti ſze da. More y to haſzniti, ako vzemeſze Borovicze, Zernyem ſzkupa takva kita jedna, ter iz takove na prah zeſgane napravivſze Lüg, y tak oſzoljen 4 dni vſzako jutro, y ve-
cher za 1 kupiczu Marſſetu piti dajeſze; kojega ako piti nebi hotelo, vlejativſze mora, ar vuchini takovo purgerati, ter potom gnylochu od Plyuch pretira; kaj jednakem nachinom haſzni, ako Marſſe ima ſzuha y Metulaſzta jetra, na kojeh, kakoti y na Plyuchah, Marſſe jeli zdravo poznati je, ar zdravlya dobroga ochiveſzto znamenye jeſzu cherlene vu ochieh ſilicze, nezdravja pako Blede.

Za

Za obchuvati pri Maršsetu plyučba.

Pazitivſze mora, ar betegu nai vekſſi zrok donaſſaju, ſaihtne y mochvarne Stale, vu kojeh Marſſe ſaihtnochu naſze vleche, ter kada takove puno na ſztran Plyuch leſe, iſzta gnyti pochneju, odkuda potrebno je, videti, da kak berſe Marſſe kaſſlya, hripuche, y gerglya, vze meſze Meda, ſzlatkoga Dreva, Szemena od Piſzkavicze (a) y od ſzlatkoga Jánuſſa, od vſzakoga 4 lotha, koja vu 1 Meczlu pive ali vode ſzkuhana, ter zatem preczejena tak, kak moguče je topla piti, dajeſze.

Kada pri Maršsetu Jetra y plučba gnyu.

Vuzmeſze Lana, Pratenſis (b) Herba, Cancrici (c) Korenye y drach, od vſzakoga, od czindola pako ſzamo korenye; ovalze ſzkupa vu jednu vedriczu poſztave, z-vodum naleju; ter

(a) Fœnum Græcum. (b) Wimpertraut. (c) Strobiltraut.

ter onda voda takova Maršletu pitifze daje, 6 ali viſſe tjednov, prez vſzake druge vode: po izmenyenyu pako 8 dan vſzigdarfze drach, y korenje premeniti mora.

Kada pak vre jako kaſſlya Marſſe od prepifzanoga betega.

Vzemefze Ifopa, ktomu pſenichne y bobove Melye, od vſzakoga za 1 ſhaku, 1 loth makovoga Szemena, y tuliko Aloe iz Apotheke, 2 friſka Jajca y pol rukoveti Metlikovine (d) ova ſzkupa zmeſſana, vu 4 policheh vina y vode z-kuhajufze, od kojeh vjutro 1 Meczel, k-vecheru drugi, Marſletu piti dajefze.

Szuproti Grizu.

Beteg takov poznafze, arſze Marſſe vu takovom ſzkupa vleche, nemirno ſztoj, milo muche, ter mu voda iz ochi ſzuzi. Izvrachifze pako, ako vuzmeſze ſzredna zelena koricza od Bezga, korenje od Angelike, y ſzmerdeche Camille

(d) Beſus Artemiſia,

mille (e) vſzakoga naimre za 1 rukovet, dugoga pako perpra iz Apotheke, ſzlatkoga drevca Kimlina, y ſzlatkoga Januſſa 2 lotha. Korenya Rubia Tinctorum (f) zvanoga, tojeſzt cherlenoga Korenya, kakoti y Thumerika 4 lothe, ter od ovch vſzeh ſzkupa vu 4 policheh pive, ali vode ſzkuhaneh, na vſzaki put jeden Meczel dobro toplo popiti dajefze: polek cheſza marſſe chuvtiſze mora, daſze ne razhladi. Moreſze takay y ovem nachinom izvrachiti, ako vuzmeſze Wolffs Wiken, koteri naj rajſſi pri germu, ali po takoveh meſztah, gdeſze derva ſzoku na diſfinu 1 lakta y viſze, po zemly razpreſen raſzte, ter takov vu vodi ſzkuhafze, y onak na toplom Marſletu popiti daſze: poleg cheſza takaj vuzetiſze more, rechenoga Wolffs Wiken ſzuhoga tak ztuchenoga daſze z-ſzoljum za 1 Shaku pojeſzti Marſletu dati more; kaj ako dobiti nebi bilo mochi, tak vuzmeſze ſzlane vode, vu kojojſze je predi govedina mochila, ali pak toploga Mleka za 1 kupiczu, ter iſzto marſletu izpitifze da. Dobro takaj je, koteri vuzme Brazilie derva iz Apotheke na prah piljenoga, 2 lotha, tuliko terpentinfzkoga Olya, Soſta, ali ako takovſze imati nemore, praha od ſzlatkoga Drevca 4 lothe, lorbarſzkoga Olya 2 lotha: ter to vſze ſzkupa poſzavitifze mora vu 1 Meczel jakoga vina, pri ognju tak dugo kipeti puſztiti, doklamſzega 3 ſztrani pokipe: v onda preczediti, ter tak pol vjutro, pol na vecher 3 ali 4 dana

Mar-

(e) Cotula Fortida. (f) Gärber-Blöthe.

Maršetu piti dati, kaj morešze na višše, ali na jeden krat šzpodobnem nachinom z kuhati: Niti zadnich prez hafzni vuchinyenô bude; ako gdo vuzme 2 lotha dobrega Theriaka, pol lotha Rhebarbare, 2 quintieze muskapletnoga Olya, 2 Shake šzmerdeche Camile (g) dobro z-tuchene: ter to vsze šzkupa vu 1 meczlu vina z-vodum zmešfanoga z-kuha, zatem preczedi, y onak 2. puta Maršetu da popiti.

*Szuproti betegu po nemski zvano
die Bräune oder Kechlsucht.*

Koteri beteg lahko taki poznafze, ar Maršfe takovo vu gerlu oteche, Jezikmu pocherni, ter vodamu na gubecz czuri. Maršetu pako takovomu akolišze berzo nepomore, vu 24 Vurah pogine, ar recheni betegkufen je, odkuda Maršfe takovo on chafz od drugeh razluchitišze mora, kakoti y taki vrachiti, vzeššfi naimre shaku 1 šzoli, 6 glaviez Chesnyaka, 4 friska Jajcza z-lupinjami, 2 lotha chemera Auripigmentum (h) zvanoga: koja vu belom vinu zkuhana, zpomenuta Jajcza raztertifze moraju, y onakofmeknuti, potlam pako donešzti nuter veneczianszkoga Theriaka 2 lotha: ter tako vsza šzku-

(g) Cotula Foetida. (h) Opipment.

šzkupa dobro z-toplena, dadufze Maršetu na 2 Puta izpiti: ali y višekrat tulikajšše, ako potrebocha vidifze.

*Proti Glifztam vu Saluczu, ali
cbrevab.*

Tho poznati lahko morešze ar Maršfe Betega štztomu podveršeno leno poštane, vu tešchini šzkupašze vleche, niti navadnem drugi Marhi nachinom neprešiva. Kojemu pomochi morešze, ako vuzemšfi, Meliše, ali Meterupaka, Szegenpaum (i) Pelina, Bošega Dreveza (k) ter od Dracha Kapor (l) zvanoga Szemena, y ktomu Gyumbera, ova šzkupa od višzakoga 2 lotha dobro šztuchena moraju biti, y onak vu 3 Meczlih drošgyih šzkuhajufze. Vu koja predi preczajena vlejefze Aquavita za 1 meczel: ter takifze Maršetu toplo piti daje, potem toga morafze dobro nafztreti, y onak merno lešati pušztiti.

D

Ako

(i) Segenbaum. (k) Stabwurz. (l) Dissenterant.

Akofze Krava szuffi.

V zemesze chernoga Szleza (m) Gofzbinih Lafzih (n) Metlikovina (o), y Perja od vukreta vszakoga naimre za jednu schaku. Astrologia (p) Betonike, y Myrhe, od vszakoga po 2 lota, kaj vsze fzkupafze dobro fztuchi mora, ter ktomu potlam maloga Perpra malo denefze, y onak vu 3 Mecaleh pritopenoga mleka zmellano preczedifze; od kojega vszaki dan Marffetu 1 mezel dajefze

*Kada Marffe volyu pogubi od potre-
bne Hrane.*

I fztu dohaja, akobifze Marffe prepilo, ali zmerffalo, ogingavelo, alifze zadnich zlochefztum kermum Hranilo; kojemu akofze vu vremenu ne pomore, viffe drugeh Betegov fztoga zadobi y vuzetifze mora taki, od beloga Vina Oczta, vu kojegafze za jednu shaku Szoli pofztavi,

(m) Malva, Rishvappels. (n) Braunhaar. (o) Beyfuß. (p) Dferlugey.

fztavi, v fztem muſze znutra gubecz mora dobro oprati, ofztalo pako vu nyegafze vleje zatem vuzmesze Szlanine drobno zefzechene, koteru fztpraviſze na fztpodobu Jajcza, y onakfze Marffetu prebaviti da.

*Ako Marffetu Noge oteku, ali akofze
na parku gde obtere.*

V uzmesze Meda, y fzvinszke Mafzti koterafze tak duge kuhati mora, kak fztuditifze bude moglu, da merzla, na priliku Mafzti pofztanu, y onda na jeden czanyek razvlechefze, ter Marffetu fztakovom Noga zavefefze.

Proti Verto glavnofztu.

V uzeti jeden oster N6s: ter ztakovem na chelu kofu prerezati: koterefze potlam z-gletvom tak nadalekom znutra okol odlechi mora, doklamfze naide fztanoviti Mehur pun fzlano fahitnoche, koterifze tak dole vzeme, dasze prepufztit nebi. Po vzetem anda takovem kofa na chelu nazad navlechifze mora, ter lepo y fztpr-

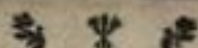

metno z-svilnna zelliti; potem toga pako z-Camilskem Olyem namazati, y onda z Tercentina, Vojška, y Szmole, Flaister napraviti, ter takovoga na ranu chverfzto postaviti: y z-fukonom od zdol tak dobro zavezati: kak zima do rane prebiti mogla nebi. Nahajafze pako pri nekojem Marfsetu fzpomenuti mehur ne vsigdar na chelu: nego y pod rogmi, ali vu zatinyaku: kaj tesko fztanovito ali nikak, z-vrachitifze more: metemtoga vendar naifze chini vu ifztom mefzto, gde recheni Mehur najfseze, Sila pufztiti: ter Mehur dobro z-terpentinfkem Olyem mazati, potomtoga pako, naifze vuzme Anglianskoga Theriaka, Myrha Olya, y 1 Meczel dobroga Vina: ter ova naifze fzkupa zmefsfaju, y onak topla popiti dadu. Kaditifze pak mora Marffe vu nofz, z-borovichnum Granum, y Storaxom.

*Kadafze pri Marfsetu vu kojem mefz-
tu otcheno najde, ali Kofa od chefza
ranyena.*

Vzemi Lifzja oda ogrugle Astrologia (q)
Illovache Zemlye, y Babregi od Skopeza
litus

(q) Runde Dferlugen.

ztuschum fzkupa, z-tucheni, flaiſter napravi-
ſze ter Marfsetu na boleche mefzto priveſe.

Ako Marffe kebe na Vratu ima.

Vuzmeſze fztare obuteli na pepel ſgane, y
Illovache Zemlye, vſze fzkupa z-terpentinſk-
kem Olyem meſſana, chinifze na flaiſter, y
onak takovi fztaviſze na vrat, z-Camilſkemu
Olyem pervlye mazani.

Akoje Marffe od drugoga vbodeno.

Vuzmeſze za 1. shaku Pepela, drobno pre-
ſzejanoga, pivariſkkeh drosgye 1 Meczel, Ter-
pentinſk'toga Olya 4 lothe: koja vſza fzkupa
tak dugo kuhajufze, dokfze mazati mogu, y
onak Marfsetu na ranu privezati.

Akoli je pak Rana josche friska.

Tak moretze on chas zeprati, ter vu isztu, falat szlanine posztaviti y onak zeffiti: kaj ako tze vu Lettu pripeti, potrebno je, Ranu takovu z-terpentinškim Olyem, y Pepelom namazati, da tak Muhe na isztu nebudu szedale. Ali vzetefze Terpentina, szala, y Vojška, od vřzakoga z lotha, vu koju na tihem Ognju razpuschena posztavifze z lotha drobno z-tuchena Grinspona z slicze vodeneh Lilliumov Olya, y onda ova na jednu koficzu namafefze. ter na Ranu, predi vendar iz f. v. z-czalinom opranu, posztavifze.

Drugo vrachtvo koterofze vřzakovj frifki, ali sztareffoj Rani napravleno chuvati more.

Vlejetze naimre na pol meczla Primorřzko-ga Olya, szmole fertal funta: vu kotera szkupa szkuhana, posztavifze pol lotha Grinspana; y onak tze za vřzaki chafz potreboche chuvati mogu: 4

mogu: gde kada takova potrebuvala tifze, ter videti bi bilo, da Rana supla; y gluboka je tak morafze ne szamo zvana iz prenapifzanem vrachtvom mazati, nego potrebno je, dafze, y vu isztu niti iz czainkov, illiř kopaja, ter zrechenem vrachtvom namazanoga nuter meche vřzaki dan znovich.

Tretje Vrachtvo proti gnojnoj Rani.

Vzetefze tri glavice Chesnyaka, z lotha sveplenoga Czveta, 6 Sisket, y jednu saku Szai: ova szkupa vu jakem Ocztu szkuhana moraju tze zjednem fertalom funta Tuscke szlaninřke na Flaifter lichiti mogu: y onafze na Ranu, vřzaki dan tri Puta gore mechu, nego ranafze predi mora iz f. v. iz zezalinu oprati. Ali pako: vzetefze z lotha Kvasza, tuliko Chesnyaka, y z Korena belih Lilliumov, ova szkupa sztuchena, szkuhajufze vu jednom meczlu Ocztu, y onak tze vřzaki dan friska na Ranu privefu: Potemtoga pako puřtufze Sila na vratu: Morafze szamo szpomenuta Rana zlenehom Olyem mazati, y onak puřtiti za rafzti.

Za Kero sztaviti Maršetu.

Akošzi naimre Maršse gde silu rani ali drugach kak goder muže kerv opušzi, tak daje nachinom drugem sztaviti ne mochi; onda vze-mešze praha od temjana, teršze sztakovem mešzto ono, iz kojega kerv szili, našziple; potlam pako vuzeti dlak od Loznoga ali domachega Zajcza, takove vu spikanardžkem Olyu namo-chit, y onak recheno mešzto zavezati. *Ali akotho imatišze nebi moglo, tak vuzmešze Sotita koprivnoga, y Pepela iz teršzovch roz-gveh našganoga, teršze ovak gore privešu. Mo-rešze začnich vuzemši vojšzka, Meda, Terpen-tina, szvipšzke Mašzti, pšenichne Melye, iz takovch dobro šzkupa zmeššaneh na tihom og-nyu Flaišter napraviti, ter izšzi vu, potrebochi na šzpomenuto mešzto privezati.

Za odpraviti Vuššiz iz Marššeta.

Vnogi izština je vszakojachka vrachtva proti tomu imaju, ali mettentoga niti ovo prez hašz-ni ššlobi: koteri vuzel bi Graha, Jalseveh Ko-ricz,

ticz, terova vu vodi šzkuhal, y šztem Maršse opral. Ali pako vuzelbi trave, koja drugach na Travnikeh rašzte po nemški *Schulderkraut* zvane, zglaviczami šzkupa, y zdrachem. o-vakvu šzkuhal, y šztem toplem Maršse opral, kaj vuchini, da taki chešz noch vuššiz poczerka-ju, od kuda potreboje dojduchi dan Maršse, zdругom vošum ošznafiti, da tak mertve vuššiz iz šnyega idu. *Zadnich vuzeti takaj morešze (ali nido velike potroche ar marhe ni jako za zdravje) šivoga šzrebra vu teschoj šzlini vmor-ženoga nachinom ovem: Plunešze vu jedeu chrep, ter onda vu šzlini šivo šzrebrno zjedne-u drevcem tak dugo meššatze, doklam vech chišzto nikaj na grudicze nenahajšze: onda pošztašzize vu nyega šztaroga Szala, y z-ko-jem meššatšize mora dok izšzto Szalo vech cherno pošztane: zovakvem anda jedna vunatna Snoricza; ali Szukno, ali Flanel namafelze, y ovak Maršsetu na vrat priveše. *Ali Ber-lana (*) na vodi šzkuhati, y šztoplem Maršse oprati. *Ali Duhana vzeti, y na prah šztuchi, ter vu šzoku, illiti Zelyeniczi šzkuhati, y Maršse vani na Szunczu iztem toplem oprati, y na Szunczu oštaviti dašze pošzulli.

~~maršse~~

Nachins

(*) *Wintertia*

Nachim za Marſſe napraviti Laxativum po kojemuſze vnozgem betegom pred ſztati more.

Vuzmeſze primorſzkoga Olya 4 lothe, Lorberſzkoga pol ſlicze, Meda 2 ſlicze lorborich peer 12 na prah ſztučenih: ovaſze moraju dobro ſzkupa zmeſlati vu 1 meczlu pive; vode, ali vina y onak Marſſetu na teſche popiti dat. Zatem vuzmeſze falat 1 lojene ſzveche terſze ovakova Marſſetu vu f. v. zajdniczu vtekne; pochem biva daſze iz Marſſeta velika ſaihtnocha, y vſza hmanocha van potegne. Je tulikajſſe y drugi nachin, napraviti Laxativum, koteroga je naj bolje dati Marhi na protuletje predi nego na paſſu izide. Vuzmeſze anda 2 lotha, Senis foliuma (t) za 1 ſhaku, kihavicze trave (v) 2 ali 3 pera: vu koja vtekuchoj vodi z-kuhana, poſztaviſze ſute Czukorkandia 4 lotha, y onak Marſſetu na teſche toplo za 1 meczel izpiti da.
* Ali na noſne ſpicze praha Federweiſza, na Kruhu pojeſzti.

Kada

(t) Senisblätter. (v) Rieſchwurzen.

Kada Marſſe ſanta, ter muſze na Nogi nikaj nepozna.

Dohaje to, od vſzakojachkeh zrokov, naj viſſe pako od preobilne Karvi, kadſze naimre takova Marſſetu vu parklje ſzpravi odknda potrebnoje, daſze Marſſeta takovomu on chaſz noga zrukami oſtro tere, ter zatem med parkli malo z-noſem preretſze potemtoga pako z-czainkom jednom, vſzoli namočenem opere; y onda vuzmeſze Olya, ſzvinszke tuſche, y ovchega Loja, ter z-temſze Rana dobro namafe, y zatem zaveſe: po kojemi vuchinyenemi Marſſe takovo nikamize puſchati neſzme, naimre pako vu kakovo mokro ali gnojno meſzto doklanmu doder ne zaczele.

Szuproti boli po nemski Groſſhübel zvanoj.

Dohaja ovakova Marſſetu, kad naimre toliko vnojo po zimi, y ledu hodi: pri kojem bol izſtu lahko poznati je armuſze napravi od zad
na

na peti jedna Bunta, y kerchga rad vleche: od kuda potrebnoje, Marffe takovo od kuka prichemszi; do parkljev z-szolium, y z-spikanardfzkem olyem mazati: ter zatem izto jeden chafz szintam natiravati: onda pako vuzemilimu Nogu, na peti olupiti, y tak kervimu jedno malo opufztiti: zachem, vuzmesze Grinspona, y Sutanjek od friskoga Jajcza, kojafze tak dugo melfaju, dokfze na fleifter lichiti mogu, y onak na Ranu privefu.

Akofze Marffe gde na peti rani, ter na pefzku, ali kamenu na tere.

Pefzek izti, ali Kamenjchecz morafze taki van zneti, ter melfto ranyeno z- f. v. czalinom dobro zeprati: koje akolibi ober parklya bilo morajufze takaj dlake vokol takovoga obfzerichi, y onda zkudeljum, v-mafzti iz ovchjega Loja, y kamile Olya, napravlenoj, namoche-num, z ali 3 puta zavezati: doklam naimre fipomenuta Rana zaczei.

Akofzo

Akofze Marffetu parkly maju.

Vuzmesze z lotha lorberfzkoga, 4 lotha orehovoga, a 6 terpentinfzkoga Olya, vu koja fzkupa z-toplena jczanjek namochifze, ter z-takovem Marffetu parkly z ali 3 puta zavefufze, vu kojem chafzu nefzmesze Marffe nikam vgnojno, ali mokro melfto pufchati.

Ako pak vu nuternoj fztrani parkljov ranjeno je.

Morefze jedno malo parkly odlupiti, zatem na Noge Sila pufztiti: potlam pako vzesefze z szake marffeceh lany, I schaka perfina, y tuliko putra; ova fzkupa z-tuchena vjednoj poinvi zprafsefze, y onak toplá Marffetu na boleche melfto privefu.

Kalo

Kada Marſſe ima Mrenu na ocbih.

Moraſze onda na ovi iſtoj ſztrani, na ſzlepem Oku Sila puſztiti: koteriſze poduſſa, mora z-prikladnum Lanczetum, iſztu Mrenu preſzechi, y onak doli potegnuti: potemtoga pako vuzmeſze 1 Jajcze, iz koteroga na krajih prebodeoga, belanjek van iz puckneſze, na ſutanjek pako nazadſze puno z-ſzoljum naſzipte: dobro zaveſe, y onakſze vu toplem pepelu izpeche, ter zatem moraſze z lupinjum ſzkupa na prah z-tuchi; koteri praha poſztaviſze za 1 noſnu ſpiczu, vu 1 aliczu vode iz drache Euphragia vel Enfracia (x) Sgane ktomu pridafze Soffta od Nefezka (y); y ondaſze ſztem vſzaki dan a puta cheſz pero oko zaſprihava: koterofze po vſzakem zaſprihnyenyu, mora tjeden, chaſz ſzkupa poderfati.

Kada Marſſetu Ochi oteku.

Potrebno muje na ſzlepom Oku Silu puſztiti, potlam pako, vuzemiſi 4 lothe Meda, a lotha Soffta czindolnoga, y fertal funta pſſenichne Melye

(x) Nugentroſ. (y) Hauſwurjen.

Melye, z-ocztom, y belanykom jajchevem ſlaifter napraviti, ter takovoga Marſſetu na Ochi privezati.

Proti kermeslom v-Ocbeb.

Bivaju ovakovi iz velike ſaihtnoche, kotera Marſſetu iz glave dole vudira da anda ſlaſzi takovi vſzuffeſze, ter odtud recheni kermesli biti preſztanu: vuzeti moraſze a lotha armenianſzkoga Boluſſa, iz Apotheke, y divje Merkvv Korenya, Meda, vſzakoga naimre po a lotha: pol meecla Enfracia (z) zvode, y ſhaka 1 Melye, ova ſzkupa meſſana, dobroſze z-tuku. y onda z-takoveh ſlaifter z-belem vinom napravilſze, ter tak Marſſetu na Ochi poſztavi.

Kadaſze Marſſetu ochi ſzuze.

Potrebno je vuzeti a quinticze Saffrana, a lotha Temjana, y tuliko Myrhe, ovaſze moraju vu 1 meeclu beloga Vina kuhati, potlam pako chiſtito preczediti; y onda vuzmeſze od toga

(z) Nugentroſ.

toga z ali s slicze, terfze vu nofznicze Marfletu vleje: kaj da ifztomu nazad iz czurelo ne-nebi, potrebno je takovomu jeden dober chafz Glavu gore derfati, y gubecz chifzto zeprati.

Takaj proti Mreni na Oku.

Vuzmesz Alabastra Sganoga, pravdrobno na prah z-tuchenoga, ter fze fztem Marfletu oko zapuhava: pred kojem zapuhavanyem potrebno je vuzeti Salfie perfina, y netrefzka (a) ter ktomu, Lifztja y Korenya Jagodnoga ova vu belem Vinu z-kuhati, zatem chesz jeden rubecz preczediti, ter onda kaksze ohladi, fztem po vřzakem zapuhavanju, Marfletu oko zeprati.

Kadszu Marfletu temne Ocbi.

Vzemefze Gzakorkandia, zelganoga Jaluna y Zelgane takay kofzti, ovalfze moraju na prah drobno z-tuchi, potlam pako chesz jeden guřt Rubecz preszejati; ter zprahom od toga chesz pero Marfletu v-oko zasřipavati, kaj vuchini, da Marffe miga'e bude, ter onaknuřze oko zchifzti, y temnořt iz nyega odide.

Kada

(a) Hauswurzel.

Kada Marffe kakve kerpice vu oku dobi.

Vuzmesze kamenite Szoli dobro řgane, Armenianszkoga Doluffa iz Apotheke, y friskoga Meda od vřzakoga z. lotha: pol Meczla Soffta od Matternyaka (b) ali Meticze (c) ova onda ztu chena, y řzkupa zmeřfana, pořtavifze vu jeden Meczl Enfrasia (d) vode, kotera puřtrefze z. ali 3. dni onak řztati, y ondafze chifzto preczede, ter řztemfze mora vjutro y v-vecher Marfletu oko prati.

Proti otoku k-Apořztemi řzpodobnomu.

Vuzmesze 4. lothe lenenoga Szemena. z. loth Shisket, za 1. Shaku vodenoga řzleza (e) vu koja dobro řzkupa ztuchena, pořtavifze Soffta iz perja behleh toricz, po Nyvah rafzti navadneh, ter ktomu řzaj z. lotha, y

E

onda

(b) Mutterkraut. (c) Wunzen. (d) Muzentrol
(e) Wasserpflanz.

onda vu 3. Meczleh beloga vina vsza ona tak dugo kuhajufze, dok gufzta posztanu kakti kalfa: ovakova onda, na otecheno Mefzto privefufze, y vchine, da vu malem chafzu ifzto odprefze: gde potrebno bude, da potemtoga Mefzto takovo, z-flajstrom iz Vojfzka, y od vodenoga fzeza, iz olya, napravlyenem zavefefze.

*Kada Marffe tesko diffe, ter ne-
smabuo je.*

Znamenye dajefze, da takovo vnogo vu fzebi zaderfava Schlaima, y Nechifzte vode, od kuda, akofze ifztomu vu vremenu nepomore, poginuti ochivefzto mora, y zato potrebno je, on chafz vuzeti praha Encziana, ter takovoga Marffetu vu jutro za 3. Nofne spice na kruhu dati; zatam privefemufze na dolnyu laloku gufva, po kojoj Jezik van iztegyen, ribatifze mora: iz koteroga zlochefzta voda van pojde, ter kada takova iti presztane, gufva dole znemefze, y onda Marffetu f. v. fczaline vnofznicze vlejefze, kay 5. ali 6. dan chiniti morafze, doklam naimre Hmanya ona voda chifzto van izide, Potomtoga pako vuzmefze kora od Hrafztovoga dreva ova vu vodi Szkuhafze, y tak Marffetu
piti

piti da, ali mefzto Toga vuzeti goruche od ifztoga dreva vuglenye, ovo vu vodi vgafziti, ter vodu takovo piti davati.

Proti Marffecboj Zimliczi.

Ova pri Marffetu poznafze, ar-takovo derhehe filemu jako kuche, ochifzu temne, y turobne, ter zgubczamu, czuri. Vuzmefze onda jedna Shaka rucicze, pol Meczla Lenenoga olya y fzlanaoga Haringa, kotera dobro fztuchena terfzkupa zmeffana, vu pol polichu Ocza fzkuhajufze, zatam chverfzto fzpressaju, y onda od takoveh, dafze 1 Meczal mlachno popiti: potemtoga pako pufztfize taki kery na repu, y vratu; za kojem chesz 1 vuru, dafze pak y drugi Meczal popiti: ter tak pit je a ali 3 dni vszaki dan dajefze: od kojega, ako pervi dan taki Zimlicza chifztoni kai nebi pufztila; tak morafze k-takovomu jofche pridati pol Meczla Mustardovoga Szemena.

*Kadafze Marffe prevecb detelye ali
Herfi naje.*

Potrebnoje prefz Stentanya on chafz Ruka
E 2 zolyem

2-olyem, ali kakomu god-drugom masztjura na mazati, y pri zadnyi strani nuter poszachi, y Maršetu naturu zesznašiti zatem pako vuzeti Jeternyaka dracha (f) Szv. Ivánšzke trave, (g) y chernoga zleza (h) ova vu vodi szkuhati, kojemu pridafze 1 fertal funta ordinar Czukora: y tak sztoga Krister napravleni Maršetu s. v. vu zadnyiczu zaspriczavafzise mora.

Ako Maršse vu Bubrekeh bol terpi, alimu Miššeki odvverdmu.

Pofztane Maršse od toga jako szlabo, y zato da legle mušze pomochi more, potrebno je takovomu nai pervich Silu na repu pušztiti: potlam pako vuzeti 2 glavicze chesnyaka, 1 Shaku Ruticze, 4 lothe czukerkandie, 2 lotha szlátkeh koricz, y Soffta od 3. ali 4. Lemon, ova szkupa szkuhati vu 1. Meczlu Vina, ali vode, ter onak Maršetu izszpiti dati, Flaister pako iz Vojšzka, Terpentina, y Storoxa napravlen na boleche mezto posztaviti.

Pro

(f) Scherkeaut. (g) Johannestraunt. (d) Rás
vayšn.

Proti Jeternoj Boli.

Dohaja ovakova, od zlochešzte Kervi, zlochešztoga takai, y tverdoga Salucza, kad naimre kuhati nemore, y zato akošze takovomu vu vremenu nepomore, more potlam chifzto na z'lo ziti od kuda Potrebnoje on chasz vuzeti 1 shaku Isopa, 4. lothe szuhi Fig, 2. lotha Armenianszkoga Boluffa, iz Apatheke, y od Borovicze zernye, y od nye gráne zelene, ova vu 1. Meczlu Vina szkuhati, y tak maršetu mláchno szpiti dati: potemtoga filomu pušztiti, y ondaga, 2 ali 3 dni na toplom deršati.

Proti kufnomu Mozolu.

Ovakov dohaja, kadafze Maršse od kuge na fzvari, ar chemer on kufni natura, van ztira y tak Mozol sze napravi odkuda potrebno je, taki vuzeti 1. loth vojšzka, 2 lotha terpentina, y tuliko heršene Melye, 3 lotha pako lenenoga Szemena, ova zkuhatifze moraju na fleisterkoy potlam na mozol takov posztavifze, zato, da isztoga predere, ali barem dozrele, odkuda,

akobi dozrel, terſze ſzam od ſzebe predre-
ti nebi hotel; morafze zlančetum preſzechi;
y onak z-njega vſza Materia van ſztifzkati: pot-
lam pak zmaſztjum iz Szala, y tubaka napra-
vlyenum mazati, ter zatem y pak friſki ſlaifter
gore poſztaviti, da tak chemer van izvleche, y
Marſſe zdravo poſztane.

Proti druge fele Mozolom.

Vuzmeſze toploga oczta, vu kojega poſzta-
viſze Jaluna, y ſztemſze Mozoli operu: kateri
zatem morajuſze zjednem rubczem obrifzati, y
onda 2 lothov, vojſzka, y ovchega loja vſzako-
ga 4 lothov, ter ktomu jedno malo pridanova
lenenoga olya ſleifter, na kakovu koru, ali cza-
nyek namazan, gore poſztaviti, kateri tak 5 ali
6 dan, vſzaki put friſki premenjatiſze mora:
ter akobi polek, divje Meſzo bilo, z-zeſganem
jalunom, ali z ſzoliū zaſzipavati.

Kada Marſſe kay na telu boli.

Znamenye je, daſze je takovona vozu prevech
ſchem nategnulo, ali od teſkoga dela jako vru-
che,

che, naglo rozhladilo: y zato potrebnoſe tako-
vomu on chaſz na ſztrani vu teſchini; y pod
Repom Silu puſztiti: potlam pako vuzeti Ma-
loga voſcha (i) meliſſe, ali Maternyaka (k) y
perje od dracha Piperitis (l) vſzakoga naimro
za 1 Shaku, ova na friſke vodi zkuhati, y z-
takovum Marſſe vu bolechem meſztu zpirati:
y ſpikinardum poko, y terpentinfzkem olyem,
dobro ſztopljenemi mazati.

Vrachtvo proti vſzakomu Betegu.

Koje akoprem vſzakoga betega neizvrachi,
tuliko vendar pomore, daſze takov nezaſztoi,
niti ne povekſſa, doklamſze more zdругem pri-
kladnem takovomu, vrachtvom pomochi.

Potrebno onda je vuzeti, 1 Shaku pliuchi-
nyaka (m) y tuliko nuternye Bezgove koriczo
na koja ſzkupa ztuchena, nalejeſze 1 polich Vi-
na zvodum meſſanoga, ali tuliko pive, zatem
puſztitiſze 1 chaſz ſztati, y onda k-tomu pridafze,
dugoga Perpra iz Apotheke, ſzlatkoga dreva,
ſzlatkoga takay Ianuſſa, y kimlina, od vſzako-
ga 2 lotha zaidnich 1 fertaly funta cherlenoga

E 4

kore-

(i) Equisetum, Ragenwedl. (k) Mutterkraut. (l)
Pfefferkraut. (m) Lungelkraut.

korena (n) y tak vſze ſzkupa zkuhaſze, zkuhano pako, zlejeſze, vu jednu zdelu: ter vuto poſztaviſze 1 Shaka ſzoli, pol Shake cheſnyaka dobro ztuchenoga, y globuſczy Auripigmentum (o) na koja poteruſze 4. friſka Jajca, y onda vſza ſzkupa dobro zmellajuſze, ter zatem oſzro zefmichu: y tak od toga daſze Marſſetu na 1 put Meczal 1 Mlachno popiti: cheſza derſech pravu proportiu vſzeh gore napiſzaneh, tuliko napravitiſze more kak vſzaki chaſz potreboche doma gotova vze muſze.

*Takajſſe proti nuternyem Marbe
Betegom.*

V zemeſze kimlinovoga, y ſzlatkoga Januſſa ſzemena, Paradayſzkoga (p) y lorberovoga zernya, od vſzakoga 2 lotha Piſzkavice 1 loth Auripigmentuma (q) 1 globuſſecz cherlenoga korenya (r) Shaku, y Mitridata 2 slicze: ova vſza ſzkupa dobro ztuchena, ter vu 3 Meczleh Vina y vode zkuhana, preczedefze, ter onak Marſſetu na 1 put pol Meczla izpiti daſze.

Proti

(n) Garberrothe. (o) Dopperment. (p) Paracryſtör.
ſt. (q) Dopperment. (r) Garberrothe.

Proti Szercza derhtanyu.

V zemeſze czigla dobro ſzuhoga, takovoga naimre koteri je vre dugo na krovu bil, ali med ſzuhem kamenom zazidan: ktomu pridafze ſzoli chiſto na drobno ztuchene: 1 Shaka ſzaj, tuliko zelenya od opiha (s) koja vu tekuchoi vodi tak duga kuhatiſze moraju, doglam recheni, opih mehkek poſztane: zatem oſtro preſſajuſze, y onak od teh Marſſetu na 1 put pol Meczla izpiti daſze, kaj dobro je takaj dati Marhi na protuletje, predi nego v paſſu vanizide.

Kada Marſſe v-pregibaviczab oteche.

Moraſze naipervich ztoplem ocztom dobro prati, y natreti: potlam pako vze muſze, Meliotha dracha, lenenoga ſzemena, Medene y kamenite detelye (t) ova ſzkupa ztukufze, ra ſzlanine y zpraſuſze, y onak toplana boleche meſzto priveſuſze: polek cheſza, a kolibizze kakova ſajhtnocha ſzkup ſzpravila, potrebno bude vuzeti kvaſza, y Jachmenove Melye, ova vu vodi y Medu zkuhati, ter onak gore poſzta-

E 5

ſzta-

(s) Eſheu. (t) Hönig, Alee, und Steinſſee

sztaviti : od chefza, kad vre Materia dozreli, morafze odpreti : ter z-mafztjum od fzala, y Dohana napravljenum bolno Mefzto na mazati : zatem pako fleifter iz Apotheke Diachylon zvan dva ali tri dni vřzaki dan friski gore metati.

*Proti Prontu. **

Ako Marha naglo obetefa, y sztoi kod dabi drevena bila, tak je fzegurno znamenye, da pronta ima : tak vzemi Svepla, bele kraide, puřkenoga praha od vřzake fele za pol Slicze, ova z-tuczi na prah, ktomu zmefřai 1 czelo Jajcze y oczta, y fzttem Marhu zalevaj, y na viřřakmu glavu priveři, naj onak fzttoi za 1 fertaly vure, tak hafzniti hoche. Ali vzemi 4 ali 5 Slicz fořtarřzkoga chernila, od beleh ali modreh Lilliumov korenye puřkenoga praha pol Slicze, to vřze fzkupa z-tuczi y zmefřai, pri levaj jos 1 kupiczu kravinfřzkoga Mleka, y fzttem betefno Marhu zalevaj : ako fořtarřzkoga chernila dobiti nemores, vzemi na Mefzto 2 Slicze pepela.

Akoje pak Pront na Noge dořel.

Tak Marha noge gore derři nemore na nyo fztati,

fztati, y trepeche : tak treba noge pipati, y gdeřze pront naide, to Mefzto je na puhnyeno y Shumi : tak moreřze ober onoga Mefzta, gde je nadjeno, noga iz jednum fnořiczum chverřzto zvezati, da pront dalje gore nemore, potlam prereři napuhnyenu kofu za jeden perřt vu duřinu, y izperi ranu iz řganem vinom, ali fřlanem ocztom, y kada Marha pak na noge fztati more, tak fnořiczu odveři. NB. ov beteg je jako pogibelen, y Marha akofze berzo ktomu neprigleđa, vu 24. vurah poginuti mora, y akofze pred 12 vurami ne prigleđa, tak je vech keřzno.

*Szuproti Merzloму Prontu **

fřajavecz zvař ...

Ov beteg jos pogibelneřřije, ar akofze berzo ne prigleđa tak Marha cheřz 5. vur poginuti mora. Ada, kada Marha Merzloga pronta ima tak je poznati mochi, da kadamu kofu na herbtu zdifes tak pod kofum pucza y Shumi vuha y gubecz jeřzu merzla : tak ořtro iz rukami kofuna herbtu do Repa dole řtrihaj, potlam pak na kraju repa y na řpicze vuh iz nořem reři y kadavre kerv ide, tak izořtrom fřzim y tam ribanyem po herbtu y vuhah kerv iz-tiraj, potlam zalevaj Marhu iz 1 polichum zelenicze. Cheřz pol vure ztuchř pol

pol Slicze puskenoga praha, iz 1 Meczlom oczta, y posztavi jos pol Slicze ztuchenoga perpraktomu, y Marhu sztem zalevaj. Ali vzemi za velikoehu 1 Jajcza, kizeljaka szira, pol Slicze puskenoga praha, 3 ali 4 pera od dracha Asarum (u) korenja, 3 ali 4 zerne lorbera, y tuliko zernja perpra, za 1 Bob Methridata to vŕze ſzkupa ztuczi, ktomu prilevaj za 1 kupiczu, pol oczta, y pol vode, y Marhu sztem zalevaj, Mladomu pak menje ſze daje.

Szuproti letechemu Prontu.

Yvu tom betegu Marha cheſz 24 poginuti more, poznati je kada to ima, ar Marha na meſztu leſi, y glavamu oteche, tak vzemi on drach koteri na ſzenokofſe viſzogo rafzte y gore bele pavulicze ima po Nemski Federpflaumen zoveſze, y to med kruhom pojeſtzi dai: potlam potegni iednoga Saklya vu kojem Melya bila, Marhi cheſz glavu ſzamo pri gubezu malo odudhamu oſztavi, tak hafzniti hoche. Ali vzemi za 1 kupiczu ſ. v. ſzczaline odjednoga deteta, tuliko dobroga oczta, y posztavi ztuchene Borovicze Lorbera, zkofzanoga cheſnyaka nutri, y ſztem zalevaj Marhu, y ne dajnoj zatim 2 vure kaj jeſtzi ali piti.

(v) Haſelwurzen.

Proti

Proti ſzube kervi.

Kada Marha to ima, takſze derſi kod dabi gliſzte imela; takmu vuha oſtro glave pri ribai, v od glave do ſpicze, da dobro toplu budu tak file iz kervimu nateku: prereſi onda ravno med glavom, y vuhne ſpicze na obedve vuhne jednu ſilu, y iz jednom ſibiczum povuhah by, da kerv bolje ide. Na Repu pak za jeden peden ober duge dlake nanuternye ſztrani zareſi popreg tak pogodis jednu ſilu, kada vre kervide, tak cheſz herbet y kriſa do rechene file, iz rukom Marhu oſtro dole Maſi, y ſtrihaj, tak hman kerv izide, negda ako prigledba zamugyena je, tak y pod Jezikom jos kerv puſtzi, ako ſila natechenafze naide. Ako kerv ſztati neche, tak ztucheno koprivno korenje priveſi takovomu Marſſetu zadovolno piti za onda neſzmeri dati, y to kaj ſze daje, mlachno nai bude, dok ozdravi.

* *Ako pak prenaglo ſzuba kerv dojde.*

Tak Marha naglo prichme derhati y gibati: y akofze berzo nevrachi, tak opadne, y cheſz pol fertalya vure pogine, ako je krava tak jeden dan

dan predi vnogo menye Mleka dati hoche tak vzemi jednu Sibiczu, obvje nyu iz mehkom czandrum, y dobro priveši, y sztem vu nosznicez bodi, ali iz perztom vu noszniczah kopai, tak kerv iz glave iziti hoche, koja Maršeta zadušila bi, ta Beteg zna y vu chreva doiti, tak vzemi 1 pint friske vode poštavi friskoga kravinškoga leina nutri, y zalevaj Marhu Betesnu ztim, hoche po Laxerjanyu sztavljena kerv van iziti, da nebude potrebno vu Marhu pošzechi, valja takayše akofze listine od latinškeh orehov, y jedno malo szopuna va Lugu zkuha, y za jedno kupiczu popiti da, to Marhu laxera.

Kak z-telichi Baratati treba je.

Telichi koteri kervave ali cherne zubi imaju, na valaju za hranu zato taki kakšze tele zleše, nato paziti treba. *

Kakve farbe one duge dlake na Repu pri mladom teletu ješzu, takove farbe potlam kada izrašze imelo bude. *

Telichi koteri med Martinyem y Bosichom šze zlegu, veliki izrašzi hotte, ali nebudu dobre dojene krave, koteri pak 3 ali 4 tjedne po Bosiču do šasingašze zlegu, budu dobre dojke. *

Vletu

V-Lettu teliche chuvati treba, da iz Mlake ali Ribnyaka ne piju, drugach nyim Jetra y plyucha rada gnyu. Najbolje ako telichi letto dan na otavi vu pojatešze hrane, y vřzaky dan zobi rařztu, treba takayše jih vřzaki dan iz cheřzalom cheřzati, tak lepo rařzti hotte. *

Da telichem lepi Rogi zrašzu.

Kak šze teletu Rořichki pokafu, morafze taki vokol nyh vřze ořztrichi, ter meřzto takovo z-řzokom illiti Šofštom od Gaveza (x) y Drachem gořzpini lařzi (y) Mazati i. vu vodu Pako, koja imšze piti daje, Terputeza travu poštaviti, y tak nymi vjuro predi, nego na pařsu od idu (ako drugach na pařsu hode) piti puřztiti, akofze pak doma na otavi hrane, tak nymšze daje na Teřche.

Da Maršše lepo, y veliko zrašze.

Kadařze tele zleše, morafze taki, šznafno Šzlamom aبریřzati potlam pako zmařztjum od marššehih Nog šganum po kotrigah mazati, da budu potlam jaki telichi: Zatem moreřze dati jeřzti,

(x) Wall, oder Schwarzwurjel. (y) Brauenhaar.

jeſzti, a ko ſzu vre 2 tiedna ſztari, 4 tiedne poredom vſzaki tleden 1 put za jednu dobru Shaku ſzemena od ſzlatkoga Janoſſa. Kada pak vre na Paſſu pochmejuſze Puſchati, onda vſzaki put predi nego na takovu odidu zfriskum vodum opratiſze moraju. Vechkrat poko, Guba tiſzovoga Dreva (z) ſzputrom Meſſanoga, za 1 Leſnyak moramuſze dati pojeſzti, koja vſza ako chineſze, che prem od maloga Drukach plemena Telichi bilibi Hote lepi, y veliki zraſzti. Dobro takay je vſzaki Tleden 2. puta za je dnu dobru Shaku detele davati. Ali zaidnich vuzeti verhumze od Borovicze, kopriv Snitliha czime od czikle, y Zelera, Spaike; to vſze ſzkupa zvruchum oſzolyenom vodum popariti zatem nutre poſztaviti poſzeje, ali cherne zobu. y tak dati pojeſzti.

Ako griſavi Poztaneju.

Ova pako dohaja, ako Telichi, kojſzu joſche mali, prevech czeczaju, ali Pako a koſzu vre vekſi, tak dohagya nyim, od ſalucza iz Slaimona pohablenoga, za pretirati pako ov Beteg 1. (kai ta kaiſſe vekſoy Marhy haſzniti hoche) vzeti treba ſzuhe govedine, tuny ta kai ſzueh, illit Kutinye na drobno zribane, y ſztuchene va

(z) Agaricum Serpentinum.

vinſzkem ocztu dati popiti, moreſze takay vze-
ti mleka prevarjenoga, vu kojegafze roſzola po-
ſztavi, tak vendar, da prevech nebude guſzto,
y onak mlachno popitiſze da.

*Ako pak Telichi vu rechenom betegu
poſztavljeni kaſſiju.*

Tak vze meſze Centaura (a) dracha, koj na
prah ztuchifze mora, y onak vbelom vinu da
popiti.

*Takaifſe ſzuproti Griſi.**

Vzemi pol funta ſzuhe Szlanine, nyu raz-
czvri, y onak mlachno, vſzaki dan tuliko vze-
mſi tele zalevaj, kaj na 2 ali 3 puti haſzniti ho-
che. Ali vzemi pol noſne ſpicze viſſe, ali me-
nye gledech na mladofzt Teleta federwaiſza,
y med Kruhom pojeſzti daj, daſze laxera, za
krave 1 noſna ſpicza doſztaje, ada moreſze za
tele vnogo menye vzeti, y toſze ſzamo 1 put
daje.

F

Proti

(a) Tauſendguldenkraut.

*Proti Bradávkam, kotere kakti guba
po Marke rafztu.*

Ovakove naj višše nahajajušze pri telicheh od pervoga do chetertoga Leta, potrebno je anda vuzeti konišzkeh siny, ter iz takovemi rechene bradavke prevezati, prevezane pako iz Spikinardšzkem olyem namazati, y onda kad vre chešz 8 ali 10 dán opadu, iz nevgassenem vapnom pošzipati. Akobi pako tak chišzto male bile, dašze prevezati nebi mogle, onda morajušze iz vruchem Selezom odpechi: Ter zatem mešzto takovo zmedom, y kamilšzkem Olyem namazati. Ali zadnyich akobi takove prav na koteri veliki Sile bile: tak šgati nešzmejušze, negošze mašu, iz šivem šzrebrom z-tarem šzalom mešanem: teronda kad vre od toga iz padu, Luknicza, kotera za nyim ošztane, z-predivom vu Jajchevem Belyanku namochenem zateknešze: Ter pošlam mešzto takovo zmedom, y vapnom tak dugo namazatišze mora dok zaczeši.

Proti

** Proti Liffajem.*

Ovo nyim navlašztito dohagya, kadafzu pređi vuššivi bili. Szuproti ovomu morafze vzeđi perje od Tobaka, ter iŷzto perje morafze kuhati vu ŷzoku od Zelya, pošlam pak Telichi morajušze na Szuncze ŷpelati y ovak obernuti, dabude ŷzuncze na Liffaje ŷzijalo, y onda na Szunczu, z-iŷztem ŷzokom ŷpirati Liffaje, kadafzu pak zeprani, morajušze znohtmi tak dugo chešzati Liffaj doklam koŷa z-nyih chišzto žide, y takšze vnoge vušši znaidu izhajajuče, pošlam pak drugi puđ morajuŷe z-ŷprati z-iŷztem ŷzokem, y na Szunczu ošztaviti doklam ŷe pošzuŷe.

Kadafzu Telichi ŷzrablivi.

Szprichethka lehko mochi pretirati, akoŷze vŷzaki dán pereju ŷ. v. z-ŷezalinum y to puŷztiŷze gore pošzuŷiti; akopak vnogo vremena imaju iŷzti Szrab, tak morafze ovakvem nachinom vrachiti, treba naimre vzeđi ŷvepla, y puŷkenoga Praha, od jednoga tuliko, kuliko od drugoga

goga y tofze mora zmeffati z-plaviffom, ter fzttem morafze onda fzrab mazati. Zatem fzrab preide, y zrafztu nove dlake morajufze pak 3 ali 4 dni, vřzaki dan jeden put mazati.

*Kadřze Telecbi zlegu, ter od ginga-
voche na Nogah nemogn fztati.*

Za jachiti takove morafze vzet fztaroga fza-
la, y Chefnyaka, ter ovo fztuch fzkupa, po-
klam pako ktomu prilejati iganoga Vina, y
Tele vřzaki dan 2 puti y fztoplem mazati, do-
klam pak k-jakofzti dojde.

*Kak perveřzkinyu teliczu ravnati tre-
ba da dobra dojka bude. **

Kada vre na leva, tak 2 ali 3 puti na dan,
zkuhāj obelke od okruglicze Repe, y czime od
Zellera vu vode, y onak toplo vu lonczu ali
vedriczi pod nyeno vime podřztavi, da fztumpor
vu vime ide, y kad faihtno pořztane, tak med
rukami vime ruli y nategni, od toga mehko
y firoko pořztane, da Mleko prořztora imele
bude,

bude, y to vřzaki dan chini, do vremena da-
fze oteli, y kadafze je otelila, tak pervi put,
tak dugo ne izdoj, doklam goder telicza Mle-
ka terpeti more, tak fzegurno dobra dojka bu-
de, Jos ktomu pridati mores vu ono vreme da
naleva, vzemi kruha, Jajcze, vu mafzlu friga-
no, lorbera, orehe, y chefnyaka, ktomu pak
praha od pořzuffene ptichicze imenuvane Pal-
checz, y dat teliczi to 1. ali 2. puta med ono
vreme pojeřzti.

*Dracbi kojřze Kravem daju, da viřse
Mleka dobe.*

Cherna Zob.

Lifztje od Jagod.

Zelena detelja, ar fzu-
ha skodi, y chini pri-
fzuffiti.

Verhunczi od Borovicze.

Beli Bezg z-perjem.

Shnitlih.

Kerfulicza.

Melifza.

Cherna Meticza.

Koprive.

Czima od Zellera.

Czima od Czikle.

Czima, obelki, y czela

Repa.

Krumpér.

Veleřtika.

Item, Lecha, y kpnopleno fzteme zkuha-
no, jako hafzni.

NB. Telicze pred 3 lettih, netreba pod Bika paschati, nego ka 3 letta zpuni, y vu 4. nekuliko srtupi, ar kak Tele vre ima y doj, malo ali nikaj vu vislinu razsti more, ravno tak y Bikhecza pred 3 lettmi pripuschati netreba, ar drugach y on, razsti neche vech.

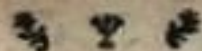
Dafze Telicza, ali vre Krava, laglie oteliti more.

Vzemi za 3 shake lenenoga szemena, y zkuhajga vu 2 pinta vode, y daj to mlachno Teliczi 3 vechere redom, 14 dni predi negofze oteliti ima pojefzti y popiti, pak chesz onu noch nikajvech jefzti ali piti, akobi y tele vu nyoi prirascheno bilo, takfze ofzloboditi hoche.

Kada vre otelitifze boche.

Tak vzemi jeden falat Koricze od kruha, zkuhaj vu vodi, y daj Krave pojefzti, y ovu vodu takajffe popiti mlachnu, to dobro hafzniti hoche.

sko

Akofze pak tesko oteli.

Vzemi praha od Korenya Serpentoria (b) za jednu sliczu, y zmesfaj med jajchene Belanyke, y daj teliczi z-szoljum lizati, to chesz pol vure hafzniti hoche.

Ali daj nyoj Korenya y dracha Arum (c) imenuvanoga, poszuffeno, pojefzti.

Ali vzemi lupinye od Cherlencza luka za jednu shaku tuliko Polaychicze, czeloga saffrana pol quinticze, zkuhaj to szkupa vu pol vina y pol vode, potlam pridaj jeden falat Putra, y onak mlachno daj Krave popit, tak te le ako y mertvo je, od nye izide. Ali vzemi Kimlina, y konoplenoga Szemena, szprasi to na Pojnye, y daj Krave z-kruhom pojefzti. Ali porini 6 ali 7 Glavicz cherlencza nyoj vu gerlo, da posere.

Zadnich, ako vsza nebi pomogla, tak tele pod ov nachin z-rukum jematifze mora.

• Naimre Kravu k Jafzlom dobro privezati, zatem budi Muska, budi Senszka Glava ona

F 4

(b) Raterwurj, (c) Uron,

ona vendar koja tenisu ruku ima, najšzi dobro nahte obrese, ter najšzi z-kakvum Maszizjum, ali z-toplum vodum Ruku namase, y onda naj poszese nuter, y naj oberne tele z-glavum na vratca, ruku zatem taki nazad naj potegne da nebi na putu bila, ako pak do glave nebi mochi dojtí tak zadnyi kraj teleta naravna na vratca, y rep Teleta naj zvušinczem dobro zvese, y ovak z-vuzinczem naj tele po lahko vun vleche, ova skoditi niti Kravi niti Teletu nemogu. Dapache obodvoje sivo, y zdravo osztane, y akoprem Krava nekuliko ogingave radi toga morasze zachasz szposzejami, y dobrom kermum objachiti.

Ako posztelicze oszloboditiszze nemore.

Tak daj Kravi 2 ali 3 falate Mlehecza od Haringa pojeszti, ako nebi ovo pohasznilo, moras takaj probuvati ona vrachtva kotera jezsu proti teskomu otelenyu, mettemtoga ako vsze tho nebi pomoglo, moresze zrukum znutra posztelicza polehko oszloboditi, y vun vzeti. Pri-petiszze pak negda akoprem retkokrat, da Krava za teletom jos sztanovito dugovanye (Monstrum) zlese Teletu szpodebno, ali je jako gerdo videti, zovesze po nemski Meerfals, puno je vuzlov, tak vesti one file nachem tho

viszi

viszi z-szvilnem konheczem, y pri konczu odrefi, potlam on salat, nachemje viszelo, ztoplum vodum dobro operi, y onak zavezano nazad v-tekni vu Kvavu, zatem zkuhaj jednu firenyu preje, kotera josche szirova, y neoprana, vu vodi, y kak toplo terpeti mochi, priveší Kravi s. v. zadnyiczi vodu iszstu pak messaj z-mlekom, y Kravi daj popiti, potlam treba Kravi jako dobro dvoriti, ar gingava od toga posztane, takov Monstrum taki treba iz Stale hititi, ar veliszze, da ako Krava zapazi, od odurnoszti hoche parnuti.

Kada Kravi Maternicza van opadne.

Vuzmi 1 naruchaj verbovoga granya, ter poszusti na vruchem Ognyszhu, y kadaje poszuffeno, pometi ognyszche sznásno, potlam vulgi granye iszto y na Pepel zesgi, ov pak Pepel morasze preszajati: zatem operi Materniczu kravinu sztoplum vodum, y poszipli z-isztim Pepelom, ter posztavi nyu nazad na szvoje mešto, priveší pak vasinecz jeden na Rep, y prepelaiga chesz zadnee Noge, y na vrat Kravi obeszi tak Maternicza nuter osztane. Ali mešto Pepela vzemi beloga Perpra, y vuchini kak gore recheno je.

Kada

Kada Krava Boleche vime dobi.

Szuprot tomu pomochisze more, akofze nyoj vjutro, doklam je na tesche, na vratu na obe dve sztrani sila pufzti, zatem vzemi 1 shaku dracha Kralyevszko szercze jmenuvanoga (d) zrefi na drobno ter szkuhaj vu 1 polichu pive ali vode, y mlachno nyoj popiti daj.

* Najzadnyich opominasze vszaki dober Gofzpodar, y Gofzpodaricza - da vszako Letto 2 puta, na protuletje naimre y vjeszem morasze ogledati Marha, y nyoj ove dve dobe Sila pufztiti, Zube pako szklidivczem potverditi, ar znahajasze, da vu nassem Orszagu pred vremenom Zube pogubi Marha, ter zato pred vremenom tulikajffe od szebe datisze mora, ali doma zaklati.

VRA-

(d) Verbasicum, Himmelbrand,

V R A C H T V O
Z A
K E R M K E.

Opominanye.

Pokeh dob vszakomu Hisnomu Gofzpodaru ni szamo hasznovito, nego tulikajffe potrebno je Kermke poleg moguchnoszti pri Hisi dersati, vidimo pak viffe puti takve beteguvati, niti vrachtvo takvem zapomochi vnogi neznaju, ter onak y vu nevolji imenuvani Kermki poginuti moraju: zato Author nakratkom y szuprot takveh nevoljam y Betegu ovde vrachtva, y nachine pomochi posztavlya, y tulikajffe poleg moguchnoszti nekuliko vrachtva za Mladinu.

Ako

*Ako Szvinye Chemera vufzebi
imaju.*

Ako Szvinye z-Herbtom gore nadignyenem sztoje, y vse 4 Noge szkupa posztave, ter derhcheju, znamenye je, da chemera vufzebi imaju, tak prebodi nyim vuha, y vtekni falachez Taluna vu Luknye, tak vez chemer vu vuhafze szkupa szpravi, y ako vuha otecheju, takje dobro znamenye ako prem salat vuha od toga potlam odpadne. Drugach je dobro Tabaka, Pelina, ali chesznyaka vu vodu, koju piju, posztaviti, ar Szvinye viffe puti kache, krasztave Sabé, y takve Chemerne sztvvari poseru.

*Akoszu Chemernoga Dracha pojeli, y
od nyega betesniszu Kermki.*

Tak szkuhaj Divje vugorke, szlatkoga Janufla vu vodi, y dobro ofzoli, ter nyum piti daj, tak ovo Chemer iz szpelya.

Za

Za Zubine.

Negda szvinyam chepecz vu Gerlu vufgefze, koj beteg po nemski zovefze die *Bräune*, od togafze Gerlo tak zapira da poginuti moraju. Toje pak ordinar Beteg pri Kermkih. Poznati nymje pak na jeziku, kada jezik cherni posztane. Tak taki szpervincze od pri nyim filu pod Jezikom. Potlam vzemi pol slicze Pepela, tuliko sztuchenoga szvepla, y tuliko puskenoga praha, prilej 4 kupicze kravinfszkoga Mleka, y sztem mlachnem szvinye zalevaj y ako nikoga na redu nimas, kibi nyim filo pufzil, tak szamo vu vuha, y vu reb treba malo zarezati, da kerv ide van. Takajfle hafzniti hoche za file puschenye, ako vzemes za 1 shaku Korenya od Liliu[m] Sylvestre (e) tuliko Szoli, y 2 lotha sztruganoga jelenfszkoga Roga, vize szkupa dobro sztucheno, y tho vu 1. meczlu Oczta szkuhals, y sztempak szvinye mlachno zalevas, vrat pako, iz vuna iz spikinardfszkem Olyem mafes.

Item proti Zubinam.

Vuzmi od jednoga maloga Decheczà f. v. scza-

(e) Goldwurzen,

szezalinu, kak topla od nyega dojde, y zmesaj jedno malo sztuchenoga Saszirana, da dobro su-
to posztane, obvi jednu paliczu iz czainkom,
y namochi vu tu vodu, ter sztem szperi Gerlo
visseputi Kermkom dobro.

*Ako Szvinye obetesaju y Glavu na je-
dnu sztran derse.*

Tak pushti nyim taki silu na vuhu, na dru-
drugi sztrani, ako Kerv ide, tak neche pogi-
nnti, ako pak Kerv van ide, tak je znamenye,
da ozdraviti neche.

Kada Jaglaszte posztanu.

Ov Beteg vekfino tuztem Szvinyam doha-
gya naimre vletu, kada zadovolno kupatifze,
y piti nemogu, takajffe od prevech vnoge, y
nezdrave Hrane, poznafze nyimi, kada kriche,
kak dabi Gerlo bile pogubile, szprichetka de-
belo, na konczu pak kakti tenko vleku; tak
vzemi jednu dobru schet, ali ostru kessiu, ter
sztem osztro pocheffi Kermke szuproti dlaki,

zatem vzemi Korenye od Perslina, Ruticze, y
Maternyaka (f) od vszakoga za 1 shaku, szku-
haj tho vu 4. Pinteh vode, posztavi josche 4
lothe Jaluna, y 1 shaku szoli nuter preczedi vsze
tho chesz czanyek, y daj Kermkom mlachno
popiti, y pokehdob ovo radi nebi pili, treba
nyim dati predi segyu terpeti, da primorani bu-
du ovo pili. Ali meszto ovoga daj nyim visse-
puti ali Graha, ali konoplenoga szemena po-
jeszti.

Ali meszaj nyim Jelo predi zjednem hrafs-
tovem Ogorkom, nego nyim jeszti pusztis, ali
daj nyim nekuliko szopunicze popiti; ali pak
kiszeloga Szira, y nekuliko lorberfzkoga sztu-
ckenoga Zernya vu Mleko, y vu vodi szku-
hano popiti. Zachuvati pak kermke od ovoga
betega mores, ako olova na formu pleha rasz-
tuches, illiti rasztenchis, ter vu kopanyu pribi-
jes, iz koje piju. Ali vzemi Svepla, Jaluna,
Lorbera vszega jednako, ktomu josche jednu
shaku Szaj, ova pak vsze szkupa drobno sztuczi,
vu 1. Saklinecz posztavi, y tho zmirom vu
kopanyi derfi, ter tho doszta je vszako Letto
z puti ponoviti.

Pri pitaneh Kermkih pako naj lagle po-
znati, kada szu Jaglaszti. Ar schetine nyim
med vuhi cherlenkafzte posztanu, y Zubmi
skriplu, tak meszaj nyim Perpra med Jelo.

Ne-

Negda imaju Kermki cherne Zube, kateri nyim lze maju, y zato tak snyimi skriplu, y jezti nemogu: treba anda nym one Zube zklefchi odtergati, da onak pak dobro jezti budu mogli.

Proti Mozolom.

Vzemi Midridathata 2 lotha y tuliko dugoga Peryra iz Apatheke, y jedno malo mladeh Verhunczov od Szegenpama (g) fzkuhaj tho vu 1 pintu jabuhnoga, ali drugoga szlaboga Vina, potlam kakje kuhano, morafze ostro zefmikati, y pridaj jofche pol Meczla primorszkoga Olya, y 2 lotha meda, ternymfze 2 ali 3 Jutra vzigdar nekuliko da od toga popiti.

Szuproti Mozolom, ali Ottoku na Glavi, ali na Vratu.

Vzemi Chamille, Aloe, y Dracha, kojfze zove volovfzke Ochi (h) od vfake fele 1. shaku, ova fztuchi, y fzkuhati vu 1 pintu Ocztu, potlam

(g) Sewenbaum. (h) Belbrögen, oder Diefenangen.

elam zefmikati, mettemtoga ovoga Ocztu jeden tal morafze odvzeti, y na fztran pozstaviti, ofztalo pak pol denefz, pol zutra popiti dati, vu Oczet pako, katerije ofztavlen, denefze herfene melye, y Szoli, tuliko, da kakti flafiter gufzto pozstane, terfze namafe czanyek, y pozstavifze na Mozol, ali Otok, y ako je Mozol dozrelil, terfze szam odszebe neche odpreti, morafze onda prefzechi.

Szuproti Otoku gde god po svotu.

Kak tho zapazis, taki pufzti nyim filu na repu, y pod jezikom, y vzemi Sutainka od jajca, voifzka, pfenichne Melye, y Szmole, ova fzkupa morajufze kuhati, da flafiter iz snyih pozstane, potlamfze mora na czanyek namazati, y na Otok pozstaviti, vu Jelo pak nyihovo morafze pozstaviti Coriander zernye.

Szuproti Zimliczi.

Poznafze Lehko, ar vu zime derhche, a kazdanu pako vruchina dohaja, tak lesi. Onda tak.

takvomu nitreba vnogo jezti dati, nego fila musze mora pufzti na repu, potlamfze fzkua Merlina, korenye od Perfina, Salfia, y maloga Perpra vu vodi, y tho fzkupa musze da 3 puta vu dan pojefzti, y morafze ifzto Szvincha doma na toplom nekuliko derfati.

*Ofzebujni flaster, akofzi kaj kotrig,
ali Parkel izmeknul.*

Vzemi zemelfzkoga Olya, Maszt od Meli-
lota obodvoje iz Apotheke, y bele fzmole, od
vzakoga 2 lotha, Terpentina, y Vojfzka tuli-
kajffe 2 Lotha, y tuliko Soffta od dracha Me-
elikovine, y forberfzkoga Olya, rafzpusti tho
na Ognyu da bude kakti maszt, potlam operi
kotrige f. v. iz czalinum, y z-ovom Masztjuna
zavefi.

Szuproti Kaslyu.

Vzemi Soffta od Pluchnyaka dracha, y Praha
od zlatkoga Dreva, od vzakoga 4 lotha, 1 do-
bru sliczu od primorfzkoga Olya, y od Pod-
bela

bela dracha Soffta 2 lotha, y tho vfze fzkupa
zmeffano natesche da nyimfze piti, potlam pak
zatem neda nyimfze 6 vur nikaj jezti.

Szuproti kehu, ali Szekendii.

Pofzipli jeden czanyek iz Sveplom ter on
czanyek nasgi, y pufzti Szvinyam dim vu nofz-
nicze; vifle puti treba tulikajffe nye pokaditi
iz Storaxom; vzeti tulikaiFFE potrebnob chesnya-
ka, Putra, y Szoli tho fztuchi fzkupa, ter na-
praviti jeden Globus, kakti jeden Oreh velik,
onda ifzti Globus porinuti Szvinyi vu gerlu.

Kada nyim Terbub boli.

Morajufze vzeti 4. Lothi dugoga perpra, y
2 lotha Pifzkavicze, Illiti Foenum Græcum,
jedna Shaka fzmederche Camille, 4 lothi Ter-
jaka, y ova vfza fzkupa fzkuhati, vu 1 Pintu
Pive, ali poll vina pol vode, ter nyim dati
na tesche piti, zatem 6 vur nedati nyim nikaj
jezti.

Ako grisave posztaneju.

Vzemi jedno dugovanye iz Apotheke, kotrofze zove po nemski *Ballapfel*, 5 ali 6 Stukov, jedno malo Betonike szuhe ternule, y bele Stérke 2 lotha, terpentinovoga Olya pol lotha, y ova szkupa vu jednom Meczlu Mleka, y jednom meczlu pak Oczta szkupa vzefffi szkuhati potrebno, potlam pak preczediti, ter nyimfze da pol vjutro, pol na vecher mlachno popiti. Ali pak, kaj josche berseje hafzni: Morafze vzeti od nezreloga Grozdja 1 meczel Soffta, y 2 Pinta Mleka, terfze ovo szkupa zmeffa, y da nyimfze na 2 ali 3 puti popiti; mladem Szvinyam pako szamo cheterta Sztranfze mora dati.

Ako kuga, ali Szlezeni betek med Kermke dojde.

Vzemi Medrithata 2 lotha Gyumbera, Perpra, y Coriandra, od vřzakoga 1 loth cvetja od Camille 1. Shaku, szkuhaj ova vu 1. Meczlu mleka, preczedi, y daj nyim toplo popiti.

Ali

Ali vzemi lorberszkoga Zernya, Svepla, krajde, od vřzakoga jednako, tak vendar da vřzaka glava dobi od ovoga konchemar 1. loth, ova pako drobno sztuchi morajufze, ter prah ifzti vu Jelo nyohovo zmeffatífze mora. Ovo vrachtvo nyim pak neskodi, ako nyim fze vřzako Letto 4 puti da, arje zachuva, y pri zdrávju zderfava.

Proti Szlezene boli.

Poznati je, kad Szvinye vřze na jednu Sztranf vifze. Szuprot thomu daj nyim Pelina, y Meda vu vodi szkuhana popiti.

Okolu vremena Setve zrafzte negda Szvinyam vu Gornyem Gubczu jedno dugovanye na fřpodobu beloga graha iz Mefza van; od toga vu 24 vurah parnuti mora, ako pomochi nema. Pomochi pak ovakvem nachisonm moch, dafzeto iz refse z-oftrem spichafztem nofem, rana pako z-drobo sztuchenem Gyumberom, y kovachkem prahom napunitífze mora. Betefno Szvinyu pak od drugeh odluchi, ar bi ona y druge otrovila, chefz jednu vuru pak treba nyoj vu napoju nekaj dobroga, kakti poszeje, ali kaj takvoga pojefzti dati, dafze objachi.

G 3

zna:

znafze pak ta Beteg nad nyimi, kada na paffi
szim tam teche, krichi, y radabifze vu Zem-
lyu zakopati.

Ako vu Ochi Szvinyam kaj fali.

Operi Ochi iz Sofftom od Czindole, Netre-
fza, ali Betonke, y akobi pak mrena na Ochi
bila, tak vzemi zesganoga Jaluna y [drobno
na prah sztuchi, ter chesz pero zapuhavaj
nyim Ochi z-izftem Jalunom. Vzemi potlam y
mekhu Jabuku, y onafze mora med dvemi def-
chiczami sztifznuti, da mehka, y široka polz-
tane terfze potlam na Oko privefe.

*Ako cberlene Ochi ali kerpe vu
nyib imaju.*

Operi nyim Ochi iz Softom od Betonike.
ali od Repe, ali od gnyileh Jabuk, y daj nyim
Merlina jezti.

Kak

*Kak poznati mochi daszu Szvinye
betefne.*

Naj bolye, y szegurneffe poznati je ako 4.
ali 6 Schetin nym iz puches, ter ako vidis da
vu Korenyu beleszu, tak znamenye je, daszu
zdrave, akofzu pak cherne, kervave ali pifza-
ne, tak je znamenye daszu betefne, onda daj
nyim med napojom szemena od Coriandra, y
szlatkoga Janoffa pojefzti.

*Kada pak Szvinye pitane ali fzu-
be kupis.*

Tak vszigdar ogledaj, y ako vidis da na je-
ziku, ali vu Pofiraku mehure imaju, ali Sile
blode jezfu, ali znutra Gubecz chernkafzt, tak
nifzu zdrave, nego jaglafzte.

G 4

Kada

*Kada šzvinje cbesz gubecz mechu, ali
Keru sitaju, kaj Musi Hiri zoveju.*

Thosze visse puti pripeche, kada kurino Lanye, ali czindolu pojedu; tomu za pomochi nedaj nyim 12 vur nikaj jezti, potlam vzemi Kopera, ali szlákoga Janosfa, szkuhaj vu vodi, ter posztavi nuter Jaluna tuliko, kakje jeden Oreh, y Szoli, sztemsze potlam poszeje polevaju, y jezti dadu. Ali daj nyim szame bobene Melye, y szlákoga Janosfa, ter ova szkupa Szkropom poleana pojeszti.

Szuproti Zlatenicze.

Kaj poznati, je, kada Kosa ná telo, y vü Gubezu znuter sutaje; tak vzemi armenianskoga Boluffa drobno sztuchenoga s lotha, y tuliko meda, jednu Quinticzu Saffrana szkuhaj vu 1. meczlu pive, ali vode, y vize szkupa to plo daj popit.

Szuproti Vussej.

Masi Szvinje z-szterpentinšzkem Olyem, y sveplenem czvetjem. Ali vzemi Szala, ter posztavi nekuliko šivoga šzrebra nuter, y messaj tak dugo to szkupa zjednem drevcheczem doklam vech nikai nebude šivoga šzrebra videti, nego maszt chiszto Modraszta posztane, iz drevcheczemsze mora potlam izsta mászt po Szvinyah namazati, ar zrukum nezmeti, pogeh dob škodi šivo šzrebro Chloveku.

Ali ako pak cherve ali gnyilochu vu kofi imaju, tak ono mešzto namasi z-černem, ali drugim šzopunom, tak poparaju chervi.

Negda dojde Szvinyam nekaj vu noge kakti kerch, tak onda nyim šilu na Repu poszti, y daj nyim jednu nosnu špiczu Terjaka.

*Kada Szvinje šzube ali šzrablive
posztaneju.*

Oro dohaya od alocheszte Kšrvi, ali ako

na gnoju, ali mokri Szlame lese, tak nye po-
fivotu szkoinzkem Cheszalol osztro ohari, da
krafzte odidu, zmellaj 4 lothe svepla z-iztarem
szalom szkupa, ter zovem osztro toplem nama-
fi szvinye, y dobru nazstel nyim napraviti, a
vu jelo pak szlákoga Janosfa posztaviti treba.

Za prekorednu Segyu: ako imaju.

Ova dohagya od nuternye vruchine, y hma-
nyache kervi, prevech piti nyim pak ni dobro
puztiti, ar nym beteg zavdaje, szuprot tomu
sze pak Mora vzeti Kiszelicze, y Netreszka, y
ovo szkup morafze vu vodi szkuhati, ter potlam
vjutro, na tesche mora nymfze piti dati. Ali
prederi nyim vuho jedno, y vu onu Luknyu
Taluna posztaviti treba, da prevech velika vru-
china tamfze szpraviti hoche.

*Akoszuzse Szvinye prejele ali
prenapile.*

Poznati je, arnym vuha merzla posztaneju,
tak zarefi nyim malo vu vuha, y kerv, koto-
ra

ra iz vuh zide, na kruh poberi, ktomu poszta-
vi malo putra, y malo laszichine Kofe, ter
nym daj pojefzti.

Szuproti prekorednomu Szpanyu.

Ovosze rado pripeti, Szvinyam vu Letu, za
prefirati, ne daj nyim 24. vure nikaj jefzti. Po-
tlam szkuhaj korenje od divjeh Vugorkov, vu
vodi, ter nyim potlam piti daj.

Szuproti Prontu.

Vzemi 3 Shake Szoli, y tuliko lenenoga
Szemena, posztavi tho vu jednu zdelu, y kada
kruh vu pech mechefze, morafze, izsta zdelu
vu pech posztaviti dasze na prah poszussi, ov
Prah sze pak zassije vu jeden Saklinecz, terfze
posztavi vu kopanyu, iz koje piju, ktomu tu-
likajfse posztavi hergyavo Selezo, gubu od ore-
hovoga Drevu, y veliki Koren.

*Ako Szvinye sztecben pesz okolye,
ali zmeffa.*

Akoni do kervi oklal, tak je szamo vu te-
kuche vode ostro oprati, ali szplavati treba vu-
chiniti, potlam nym pak dati szaje, koteresze
kotla derse, med poszejami pojefzti. Ako pak
do kervi ranyene jezsu, tak treba one, kofszu
ranyene, od zdraveh odluchiti. Vzemi pak
ehlovechje tople s.v. Szezaline jeden Pint, Szoli
za jednu shaku, y tuliko szaj, ova szkupa mo-
rajuze kuhati, potlam poteri a slabrafzta Jajeza
vu to vodu, y sztom vodum morafze Rana
szprati. Potlam napravi flaiſter iz Terpentina
y Voifzka, y on flaiſter 3 ali 4 puti morafze
na ranu privezati.

Proti Kugi szvinszki.

Ako zapazis da Szvinye turobnofze derse, y
jefzti nehte: Glavu falofztno doli obefze, y po
lahko hode, tak je vre hman znamenye, tak anda
je taki od drugeh odluchi, y 10 ali 18 vur jefzti
nyim nedaj, potlam daj nyim vodu, vu koteri
12 vur divjeh vugorkov korenje namochno bi-
lo,

lo, izrto Korenye, predi negofze namochi mo-
rafze dobro sztuchi, piti, y pufzti nyim pod
Jezikom filu, 3 ali 4 jutra daj nym Svepla, y
od kihavicze Korenya (i) vu mleku piti, ali
vzemi poszuffenoga jefa; y kofzti od schukine
glave, Angelike, y od Thoricz Korenye, y
Veleſtike, y tho szkupa sztuchi, ter vu mleku
daj popiti. Ali poberi czeloga mravinyaka od
cherleneh Mravczev vu jeden Saklinecz, ter iz
Saklineczem szkupa posztavi vu vodu, kada piju,
ali zrefi zjedne szvinye, kotera od kuge pogi-
nula, Szerdcze van, ter na drobno szkofli, y
med poszejam daj Betefnem pojefzti; ali na
mezto toga treba jednu zdravu sivu Szvinyu
szkofzati, ter drugem pojefzti dati.

Szuproti szvem betegom pak hafnovito je
ovchenu kerv nyim med jelo meffati, Ali on
dan nefzmejuſze pafzti, ali kaj drugo jefzti. Ta-
kajſſe hafzni 2 shake Pluchnyaka, jednu shaku
belih kurjuh Lany, nekuliho Refmarina, y lor-
berſzkoga Lilztja vu 4 Pinteh napoja szkuhati,
y piti dati. Ali vzemi jednu shaku szlatke pre-
proticze (k) Korenya, koterosze dobro mora
sztuchi, y vu jednom meczlu Vina szkuhati, y
tho ſze da vjutro na tefche dobro toplo pit, tak
zlateniczu izpelati hoche, odkuda vekfino bete-
gi dohagyaju.

Kada

(i) Wierburtzen. (k) Engelſuß.

Kadašze Szvinye ofzuffe, y na nikaj dojadu.

Tofze pozna kada volyu zgube kjelu, y kada kjelu idu nezad opadu kak dabi czerknuti hotele; Bedašzti Lyudi, za Czopriju tho derfe, tho pak dohagya od pokvarjenoga Salucza, takvom nedaj 24 vure ni ješzti, ni piti. Drugi dan daj nyim vodu piti vu koterij sztucheno od divjeh vugorkov korenye namocheno bilo, y zatem jošče jednu vuru nikaj nyim nedaj ešzti, potlam szlobodno.

Proti zubnoj boli.

Pri Szvinyi najdušze tak supli Zubi, kakti pri Chloveku, y kada nyoj veter nuter dojde tak jeden chašz od bolešzti bude chinila, kak dabi sztekla. Tak nyoj blizu zubnoga Korenya prešzeci iz šzekalezom mešzo, šzkuhaj pak šzlatkoga Janoffa vu ocztu, pošztavi šzoli, y Jaluna nuter, y šztem mešzo oštro zribaj, y operi, na vuhu pak, na koju Sztran štimas, da ima bol, odpri Silu.

Ako

Ako Szvinye vu Jetrah falingu ima.

Daj vřzakoř jednu Quinticzü Antimonium Crudum, (kak Materialiřte prodavaju) med pošzejami pojeřzti.

*Kada Prařzicza pred vremenom zle-
cibi boče.*

Vzomi jednu šaku Dracha kořže imennyo Dim zemelřzki (1) akopak tho taki imeti nemores, tak Maternyaka y tuliko Iřopa, y špikinarde, y ovalře šzkupa vu napoju šzkuhati moraju, potlam prečzediti, y mlachno popiti dati.

Kada je Prařzicza zlegla, ter gingava pošztala.

Tak vzemi za jednu šaku šzuhe vertne Roře, škuliko Meliře, ali Maternyaka, y cřvetje od špikinarde, šzkuhaj tho vu polovicze vode, prečzevi

(1) Fumaria, Erdrauch.

czedi chefz szito, y daj nyoi od toga 1. maczel
na jedenkrat popiti, tho tulikajffe hafzniti ho-
che, ako tesko zlefe.

Ako Praschichi szlepifze zlefeju.

Daj nyim vu nyihovom materinszkom Mle-
ku nekuliho Soffta od czindole popiti, z-ovem
Sofftom tulikajffe mlachnem Ochi namafi.

Ako Praszicza premalo Mleka ima.

Szkuhaj vukreta vu Ocztu, potlam vzemi
Graha, y sztuehenoga Boba, y Poszeje, potlam
z-ovem Ocztom popariti moras ora, y nyim
jeszti dti.

*Ako Praszicza Navadu ima szvoje o-
dojke pojeszti.*

Kada zlefe odojke, takfze moraju vszi od
nye vzeti, nego szamo naj zlochefztesse nama-
sazse

szelze iz Sofftom od Dracha, kojfze diachki zove
Miliqm Solis (m), ter nyojfze onak mora ov isz-
ti odojek nazad posztaviti, daga Poje, potlam
pak zbetefa odnyega, y hoche nyoisze oduriti,
ter neche vech druge jeszti.

Od Mladine.

Zaobchuvati, da Mladina kiku nedobi, ovo
veliki Mladini naj bolye dohagya okolu vremena
setve, tak nym kovachkoga Praha posztavi vu
vodu koteru piju. Akofzu pak mali Pifchenczi,
tak posztavi nye vu refseto, y nye z-Isopom,
Polajom, y lenenem szemenom pokadi. Vifzaki
pak y tak zna, da potrebno tulikajffe koficzu
iz Jezika nyim dole vzeti, y pero chefz nosz
prepelati, da Zraka dobe.

Aka Kokofsi drugaeh betefneszu.

Kada vidis, da nyim Perie gore nazestureno
sztoj, a kreluti nym pak doli visze tak sztuchi
Perie od cherlencza Luka, y Szoli iz putrom,
Porini nyim nekuliko od toga vu gerlo.

H

Ako

(m) Wechisch.

*Akoszu od chemerne sztuvari bodene,
y Oteku.*

Tak sztuchi nym Ruticze iz Putrom, y daj nyim za velikochu jednoga, ali dveh Grahov, posreti.

Kadaszu grisave.

Szuprot tomu potrebno je Ternule vü vodi szkuhati y z-onum vodum jachmen, grah, y pšenichne poszeje popariti, ter nym zobati dati. Ali vzemi jeden Meczel jachmenove melye, tuliko vina, y nekoliko voiszka, zmestaj to pri Ognju szkupa, y daj nyim to jezti. Ali pechene Kutinye, tojezt Tunye.

*Negda na konczu sivota pri repu dojde,
Kokossam Mozol, koj potlam vesh sivot
otrovi.*

Morafze pri Mozolu vze Perje iz-pukati kolu,

kolu, potlam pak Mozol prerezati, y materia van sztiszkaty, szoljum na szipati.

Ako Kokossi zapertu naturu imaju.

Vtekni nyim jedno Pero iz szvinszkum Masztjum namocheno vu f. v. Zadnyiczu, y daj nyim malo kruha vu ehlovehji vodi namochenoga pojeszti.

Szuproti Vussem.

Od toga visse puti Mladina popara, tak prezei sztuchenoga Perpra vu vodu, ter sztum vodam operi Mladinu. Ali operi nyu z-kra-vinszkum f. v. Urinum.

Szuproti szlepoti pri Mladini.

Od desgya, od Zime visse puti ofzlepi, tak nyu nekoliko puti iz Sofftom od Pimpinele operi. Ali iz Sofftom od Portulaka iz senszkem Mlekom zmestjanem.

Da Kokos Jajcze neizpije.

Napravi iz beloga Kamenya, ali iz Krajde jedno Jajcze, y kada szedeti hoche, tak szamo ovo Jajcze pod nyu posztavi, tak bude poleg navade kluvala, od kojega bude nyoj Klun bol, y onakze toga osztavit hoche.

Ako mali Pischenczi, ali guschicbi okolu kluna krasztavi posztaneju.

Tak gnyili Szir moralze z-vodum zmeslati, y Mladinu vutom kupati, y tulikajffe izsta voda mora nyimze dati piti.

Ako Kokossi pretusztaszu, ako nesztu nemogu.

Mora nym sze dati sztuchenoga czigla, ali krajde med poszejami pojeszti. Ali nakaditiffe moraju nekuliko vecher iz sveplom.

NB.

NB. Jajczá od Kokoffih, kojeshu vech 5. ali 6. Let sztare, za nazad malo kaj valaju, kakti tulikajffe kokot, koteri vre vilse od 8. Let sztar, za plod nevalya; tulikajffe kokot koteri sute noge ima, malo ploden je.

Nacbin, kak Pischencze, y tulikajffe sztare Kokossi szkopiti mochi je.

Kifze toga vuchiti hoche, naj jednu Kokos, ali Pische zakolye, y potlam od persz prichemsi razkoli, chreva polehko van zdise, tak videti gde Maternicza lesi, keche; tosze dobro zapametiti mora meszto, gde rekena Maternicza lesi, da potlam pri siveh szperisztom szegurno naiti bude mogel. Ada, gdoje nakanil koju kokos szkopiti, tak kosu natom meszto razrezati mora, gdeje navada Koponu rezati, ter potlam szperisztom nuter poszechi, y Materniczu van sztergati, salat putra nuter porinuti, y nazad zaititi, y bradiczu, ali rosu odrezati, dasze od drugeh pozna, takve pako Kokossi, ali Pischenczi jezsu vnogo bolli od Kopunov za jelo.

K O N E C Z.

H 3

KA.

KAZITEL

Dugovany vu ove Knificze
zaderfaneh.

NB.

Fol. 12. lin. 1. na mefzto Mefnyak;
cbtey Chefnyak,

B.

	Fol.
Beteg Kokoffih. - . - .	113
Beteg nuterny Marffeta - . - .	72
Beteg Szvinszki. - . - .	103 & feqv.
Bol Marffeta. - . - .	70
Bradavke na Marhe - . - .	82
Bubrek, ako Marffe boli - . - .	68

C.

Chemera, ako Szvinye imaju. - .	92
Chemernoga, ako Marffe kaj poye. - .	27 & 28
Cherve, ako Marffe vu Repu ima. - .	35

H 4

D.

D.

	Fol.
<i>Derhtanye Szerdcza.</i>	73
<i>Detelye, kadsze Marffe provech naje.</i>	67
<i>Dihanye tesko Marffleta.</i>	18 & 66
<i>Dlak, da Marffe nepogubi.</i>	17
<i>Drach Kravam hafznoviti.</i>	85

F.

<i>Flaister za Szvinye.</i>	98
<i>Frostubel, kaksze pregnati more.</i>	59

G.

<i>Glava ako oteche.</i>	28
<i>Glava pri Szviuyah otechena</i>	69
<i>Glavna Bol pri Marffetu.</i>	19
<i>Glavu, ako na iztran Szvinye derse.</i>	94
<i>Glifate.</i>	49
<i>Gnylocha nuternya.</i>	30
<i>Gnojna Rana.</i>	55
<i>Grisa.</i>	20 & sequ.
<i>Grisa szvinszka.</i>	100
<i>Grisa kokoffih.</i>	114
<i>Griz.</i>	46

H.

<i>Hiri pri Szvinyah.</i>	104
<i>Hrana ako Marffe od nye volyu zgubi.</i>	50

L.

I.

	Fol.
<i>Jaglaszte okofzu Szvinye.</i>	94
<i>Jetra ako Marffe bole.</i>	69
<i>Jetra szvinszka.</i>	111

K.

<i>Kassely Marffleta.</i>	32, 46 & 98
<i>Keh.</i>	99
<i>Kermesly na Ocheh.</i>	63
<i>Kerpicze na Ocheh.</i>	65
<i>Kerv kaksze vsztaviti more.</i>	56
<i>Kerv ako Marffe f, v. schi.</i>	25
<i>Kerv szuha.</i>	77
<i>Kokoffi ako zapertu naturu imaju.</i>	115
<i>Kokofs da lajeze ne izpije.</i>	116
<i>Kokoffi grisave.</i>	114
<i>Kokoffi od chemerne shtvari bodene.</i>	114
<i>Kokoffi pretuszte ako nezti nemogu.</i>	116
<i>Kosa akosze prilepi.</i>	33
<i>Kotrig akosze vszuffi.</i>	41
<i>Krava ako neche pod vole</i>	13
<i>Krava akofzu szuffi.</i>	56
<i>Krava da teleta nezverise.</i>	14
<i>Krava dasze lahko oteli.</i>	86 & sequ.
<i>Kravja neplodnoszt</i>	15
<i>Kravu kad vime boli.</i>	90
<i>Kuga marhe vszakojachka</i>	9 & sequ.
<i>Kuga szvinszka.</i>	108 & sequ.

Ku.

<i>Kupuanye Marhe.</i>	Fol.	
<i>Kufni betek na vratu.</i>		5 12

L.

<i>Laxativum za Marhu.</i>	Fol.	58
<i>Liffay na Marhe.</i>		83

M.

<i>Marha dasze od betegov zachuva.</i>	7, & 13
<i>Marffe da veliko zraszte.</i>	79
<i>Marffeta beteg neznani.</i>	31
<i>Maternicza kad krave van opadne.</i>	89
<i>Mifs kad Marffe vgrizne</i>	42
<i>Miffeki ako Marffetu odtverdnu..</i>	68
<i>Mleka da krave dadu.</i>	16, & 85
<i>Mleko ako krave pogube.</i>	16, & 17
<i>Mozol kufni.</i>	69, & 70
<i>Mozol kokosfih.</i>	114
<i>Mozoli na Szvinyah.</i>	69
<i>Mofnicze kada oteku.</i>	43
<i>Mrena na Ocheh.</i>	92, & 64

N.

<i>Nachin, kak Pifchencze, y tulikajffo fztare</i>	
<i>Kokosfi fzkopiti mochi je.</i>	117

Noge

	Fol.	
<i>Noge kad marffetu oteku.</i>	39, 51, 59, & 60	
<i>Noge kadfze vzfuffe</i>	40	

O.

<i>Obdivja ako Marffe.</i>	22
<i>Ochi ako otechu</i>	22, & 67
<i>Ochi kermeslyve.</i>	63
<i>Ochi szuzne.</i>	63
<i>Ochi szvinszke.</i>	102
<i>Ochi temne.</i>	64
<i>Od Mladine.</i>	113
<i>Omilavicza Marffeta.</i>	54
<i>Oteche ako Marffe.</i>	27, & 36.
<i>Oteku ako perfza</i>	19, & 29
<i>Otok Apastemu fzpodoben.</i>	65
<i>Otok vu pregibaviczah.</i>	73
<i>Otok pri Szvinyah.</i>	94 & fequ.

P.

<i>Parkli akofze vteru.</i>	51
<i>Parkli akofze mayu.</i>	61
<i>Parkli ako gnyu.</i>	39
<i>Pefz ako Szvinye okolye.</i>	108
<i>Peta akofze Marffe na nanoy rani.</i>	60
<i>Pifchenczi okolu kluna krafztavi.</i>	116
<i>Plyucha ako gnyu.</i>	45
<i>Plyucha ako prirafztu.</i>	44, & 45

Pra-

	Fol.
<i>Prasnicza</i> ako odojke poya.	111
<i>Prasnicza</i> ako nileka nima.	112
<i>Praschichi</i> akoszu szlepi.	112
<i>Prasvanye</i> kad Marffe pogubi	26
<i>Pront</i> pri Marhe vszakojachki.	74, & sequ.
<i>Pront</i> pri Szvinyah.	107

R.

<i>Rana</i> ako je pri Marffetu.	54
<i>Rana</i> ako je gnoyna.	55
<i>Rep</i> akoszu chervi vunyem.	35

S.

<i>Saludecz</i> ako boli.	23
<i>Santa</i> ako marffe.	59
<i>Segya</i> szvinszka.	106
<i>Sila</i> ako oteche.	43
<i>Szlepota</i> pri Mladine.	115
<i>Szlezena</i> ako boli.	28, & 100
<i>Szpanye</i> pri szvinyah.	107
<i>Szrab</i> kakfze pretira.	33, 83, & 105
<i>Szvinye</i> ako chemerne jezsu.	92, & 110
<i>Szvinye</i> ako Zubi bole.)	93, & 110
<i>Szvinye</i> ako Glavu naztran derse.	94
<i>Szvinye</i> ako mozole imaju.	96
<i>Szvinye</i> ako im Glava oteche.	96

Szab

	Fol.
<i>Szab kotrig</i> marffeta.	40, & sequ.
<i>Szavne Ochi.</i>	63

T.

<i>Tele</i> dasze neizverffe.	14
<i>Telichi</i> nachin snymi baratati.	78
<i>Telichi</i> da lepe roge dobe.	79
<i>Telichi</i> akoszu grisavi.	80, & sequ.
<i>Telichi</i> ako kafslyu	89
<i>Telichi</i> szrablivi.	83
<i>Telichi</i> gingavi.	84
<i>Telicza</i> ako pod vola neche.	13
<i>Telicza</i> da dobra dojka bude.	84
<i>Terbuha</i> bol szvinszka.	99

V.

<i>Vertoglavnoszt</i> marffeta.	51
<i>Vgrizne</i> , akosze Marffe.	27
<i>Vime</i> kad Kravu boli.	90
<i>Voda</i> akosze vu Marffetu zapre.	38
<i>Vrachtvo</i> vszakoga betega.	71
<i>Vrat</i> ako je kufen.	12
<i>Vrat</i> ako oteche.	29
<i>Vrat</i> ako je keh nanyem.	53
<i>Vrat</i> pri Szvinyah otechen.	96
<i>Vuha</i> ako oteku.	22
<i>Vuffi</i> kakfze pretiraju.	55, 105, & 115

Z.

Z.

	<i>Fol.</i>
<i>Zimlicza kakšze pretira.</i>	17, & 67
<i>Zimlicza szvinszka.</i>	97
<i>Zimlicza vu zime.</i>	31
<i>Zlatenicza.</i>	24, & 104
<i>Zleše ako prerano szvinya.</i>	111
<i>Zrak ako Marhe naskodi.</i>	37
<i>Zubna bol pri Szvinyah.</i>	97 & 110

KNJIŽNICE GRADA ZAGREBA

Digitalizirana zagrebačka baština. Knjige: 18
Izdanja zagrebačkih tiskara 17. i 18. stoljeća; 5

Josipa Oršić. *Betegujuche sivine vrachitel*
Elektroničko izdanje izvornika objavljenog 1772.
© 2009. Knjižnice grada Zagreba

ODABIR I PRIPREMA GRADE

Željko Vegh

UREDNIČKI ODBOR

Davorka Bastić
Alemka Belan-Simić
Rajka Gjurković Govorčin
Tatjana Nebesny
Ljiljana Sabljak

TEHNIČKA UREDNICA

Ismena Melić

SNIMANJE I OBRADA GRADE

ArhivPRO d.o.o., Koprivnica

NAKLADNIK

Knjižnice grada Zagreba

ISBN 978-953-6499-52-6

Objavljeno potporom Ministarstva kulture Republike
Hrvatske u sklopu nacionalnog projekta Hrvatska
kulturna baština.

